

Lang tids bruk

– en sikkerhet eller falsk trygghet?

En kartlegging av lang tids bruk og dens egentlige betydning i forhandlinger om kvoter i og adgangen til marine havområder mellom konkurrerende stater.

Masteroppgave i fiskerifag
studieretning fiskeriforvaltning (60 stp)

av

Leif André Figenschou-Cedewarft

Institutt for samfunns- og markedsfag
Norges fiskerihøgskole
Universitetet i Tromsø

Mai 2007

Forord:

Jeg har alltid interessert meg for livet i havet, en avgjørende grunn til det er at jeg har vokst opp ved sjøen og har foreldre som har vært veldig opptatt av å lære meg å sette pris på alt det man kan finne der. Over flere år har jeg også jobbet med rensing og kvalitetssikring av vann og sist men ikke minst studert fiskerifag. Der har jeg fått innblikk i mange ulike aspekter ved fiskerinæringen og biologien. Det jeg har savnet har imidlertid vært en dypere forståelse for allokeringen som foregår internasjonalt. Heldigvis har jeg vært så heldig å få rettet mastergraden min inn mot fiskeriforvaltning og dermed åpnet døren for å se nærmere på allokeringen. Dette har vært en veldig tidkrevende prosess, men ikke desto mer lærerik.

Sammendrag

Norge er en kyststat med lange fiskeritradisjoner og er ikke alene om å utnytte ressursene i den økonomiske sonen og det tilstøtende åpne hav. Gjennom generasjoner har ressursene også blitt utnyttet av andre stater. Med tiden fulgte teknologiske fremskritt som gjorde det lettere å nå ressurser lenger ut på havet. Staters jurisdiksjonsområder ble utvidet og det som før tilhørte det frie hav ble nasjonalt farvann. Lang tids bruk førte til fiskeriattaler mellom stater, men noen ville ha større kvoteandeler. Spørsmål om hvorvidt stater kunne ekskluderes fra fiskerier eller ei oppsto. Denne avhandlingen viser at lang tids bruk er vektlagt i folkeretten.

Domstolspraksis viser også at den ene stats bruk over lengre tid er vel så viktig som en annen stats. Stater kan derfor ikke ekskludere andre stater som hevder prinsippet om lang tids bruk. Derimot ser det ut til at dersom kyststaten er sterkt avhengig av ressursene kan denne bli fortrinnsberettiget i forhold til større kvoter på bekostning av andre staters kvote i samme område. Dette fortrinnet er imidlertid ikke statisk slik som prinsippet om lang tids bruk. Lang tids bruk blir ofte omtalt som tradisjonelle rettigheter og historiske rettigheter. En sammenligning med EUs historiske rettigheter var altså på sin plass. Historiske rettigheter i EU er rettigheter som er utløpt, men de tidligere "rettighetene" legger grunnlaget for allokering mellom medlemsstater i en gitt overgangsperiode. Etter denne overgangsperioden har man ikke lenger noen forsikringer om fortsatt ressurstilgang. Dersom EU også innfører omsettelige kvoter betyr dette kroken på døren for relativ stabilitet basert på historiske rettigheter og trolig også nedbygging av distriktene. Til tross for at prinsippet om lang tids bruk er beskyttet gjennom folkeretten, er utfallet av prinsippet et langt mer svevende felt. I EUs felles fiskeripolitikk, allokeres ressursene fra EU sentralt ut i fra prinsippet om relativ stabilitet. Ved EU-medlemsskap skal eksisterende fiskeriattaler med tredjeland avsluttes eller overføres til EU. Dette medfører at medlemsstater mister forhandlingsprivilegiet med tredjeland. Stater for øvrig, som er gjenstand for prinsippet om lang tids bruk er gjennom folkeretten forpliktet til å forhandle. Forhandlingenes utfall kan være preget av forhold langt utenfor fiskeripolitikken isolert sett. Dette fører til at prinsippet om lang tids bruk svekkes i styrke og blir redusert fra en sikkerhet til en inngangsbillett til forhandlinger.

Innholdsfortegnelse

	Side:
Forside.....	1
Forord.....	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse.....	5
Forkortelser.....	8
Kart.....	9
Avhandlingens bakgrunn.....	10
Avgrensning av avhandlingen.....	12
Innsamling av data	13
Metode.....	15
Problemstillinger og arbeidshypotese.....	16
Stikkord.....	17
Del I HVA SIER DE FOLKERETTSLIGE BESTEMMELSENE OM LANG TIDS BRUK I ADGANG TIL OG ALLOKERINGEN AV MARINE RESSURSER?	
1.1.a Hva sier UNCLOS III om adgangen til marine ressurser ut i fra prinsippet om lang tids bruk?.....	18
1.1.b Hva sier UNCLOS III om allokeringen av marine ressurser ut i fra prinsippet om lang tids bruk?.....	22
1.2 Gir konvensjon om fremtidig internasjonalt samarbeid vedrørende fiskeri i nordøstatlanteren av 18. november 1980 retningslinjer om allokering etter prinsippet om lang tids bruk?.....	24
1.3.a Sier avtale om gjennomføringen av bestemmelser i Havrettskonvensjonen om vern og forvaltning av vandrende og langtmigrerende bestander av 4. august 1995 noe om ressursadgang basert på prinsippet om lang tids bruk?.....	26
1.3.b Sier avtale om gjennomføringen av bestemmelser i Havrettskonvensjonen om vern og forvaltning av vandrende og langtmigrerende bestander av 4. august 1995 noe om allokeringer basert på prinsippet om lang tids bruk?.....	27
1.4 Hva sier Svalbardtraktaten om adgang til marine ressurser og allokering basert på prinsippet om lang tids bruk?.....	28

1.5.a	Hva sier Smutthullavtalen om adgang til ressurser basert på prinsippet om lang tids bruk?.....	30
1.5.b	Hva sier Smutthullavtalen om allokering av marine ressurser basert på prinsippet om lang tids bruk?.....	31
Del II HVILKEN VEKT TILLEGGES LANG TIDS BRUK I DET INTERNASJONALE RETTSAPPARET?.....		32
2.1	Fisheries case, United Kingdom v. Norway, 18. December 1951 – gjennomslag for lang tids bruk.....	33
2.2.a	Fisheries jurisdiction case 2.feb 1973 Nok et eksempel på at lang tids bruk førte frem.....	37
2.2.b	Fisheries jurisdiction case 25. july 1974.....	38
2.3	Maine-gulven – gjensidig avkall på lang tids bruk.....	44
2.4	Utvidelse av Grønlandsk fiskerigrense.....	46
Del III ANALYSE OVER LANG TIDS BRUK OG PÅVIRKNINGEN AV RESSURSADGANG OG ALLOKERING		
3.1	Hvilke funn ble gjort i Utenriksdepartementets arkiv?.....	47
3.2	Ble lang tids bruk vektlagt av Norge under opprettelsen av NØS?.....	52
3.3	Ble lang tids bruk vektlagt under utvidelse av fiskerigrenser?.....	54
3.4.a	Lang tids bruk i EU – hva innebærer egentlig ”historiske rettigheter”?.....	55
3.4.b	dersom man har en ”historisk rettighet” hvilken fremtid kan denne ”rettigheten” ha?.....	56
3.5	Kan man trekke paralleller ut i fra teknologiske fremskritt?.....	57
3.6	Allokeringen av de viktigste artene i Nordsjøen	59
Del IV KONKLUSJON.....		62
Litteraturliste.....		66

Jeg ønsker å benytte anledningen til å takke alle de som på hver sin måte har bidratt til at denne avhandlingen har latt seg gjennomføre.

Peter T. Ørebech

Ingunn Ulltveit-Moe Rasting

Eilen Beate Vollan

Kjetil Nordin

Morten Liverød

Rune Foyn

Tom Christian Røkke Andenæs

Mette Bull Junker

Peter Mallinson

Christian Foyn

Otto Gregussen

Jan Henry T. Olsen

Eivind Bolle

Peter Angelsen

Kristoffer Kokkvold

Otto James-Olsen

Arild Underdal

Høyres Stortingsgruppe

Ivar Kristiansen

Det Kongelige Norske Utenriksdepartement

Inga badi-Massoud

Torje Fjørde Wierli

Fisker- og Kystdepartementet

Tønsberg og Nøtterøy bibliotek

Kari Schei

Det Islandske Konsulat

NEAFC

Kjartan Høydal

Familien

Forkortelser

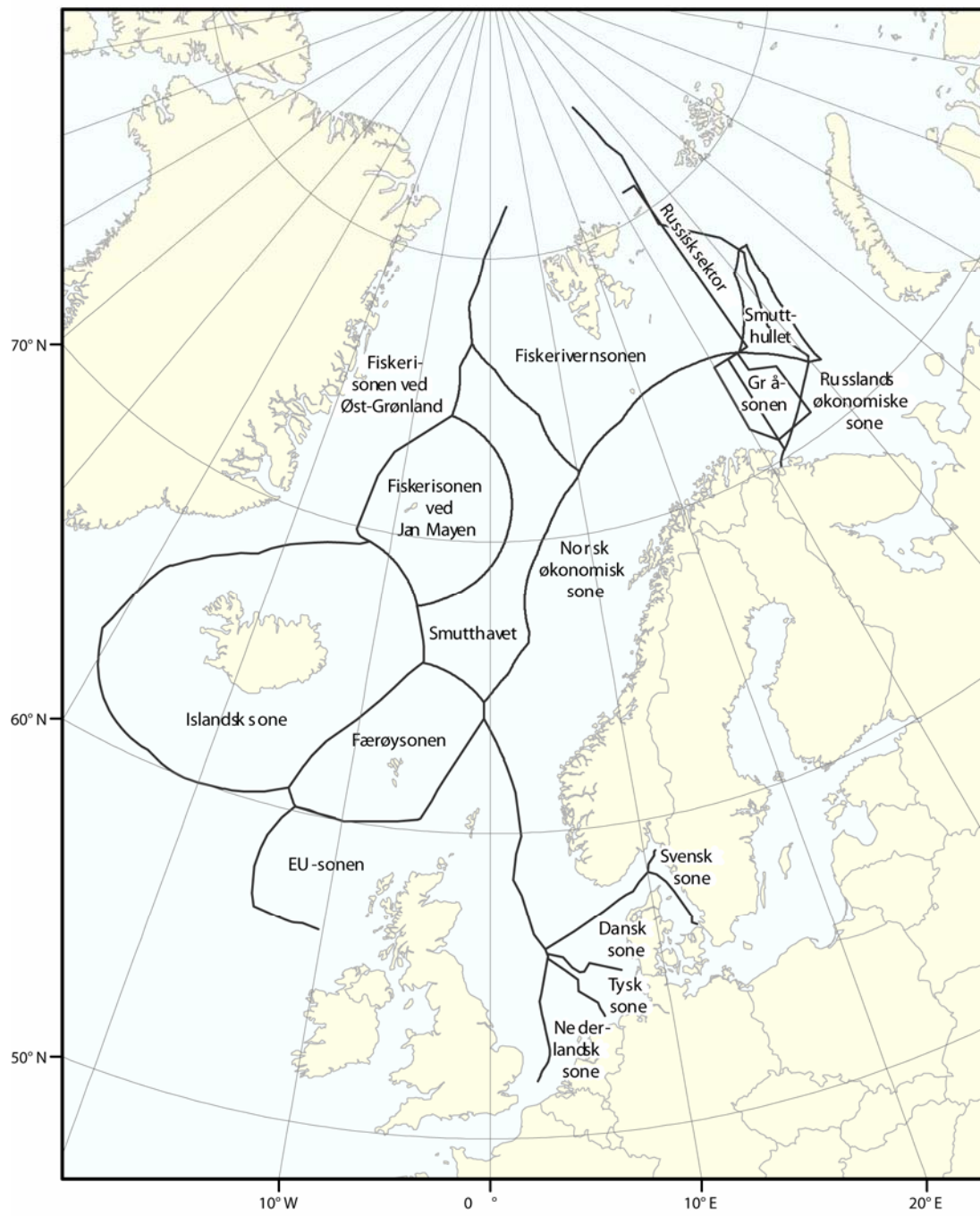
UD	Det Kongelige Norske Utenriksdepartement
FKD	Fiskeri- og Kystdepartementet
EF	Det Europeiske fellesskap
EU	Den Europeiske union
TAC	Total allowable catch
NVG	Norsk vårgytende sild
ICCAT	Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk
NØS	Norsk økonomisk sone
CEE	Fransk forkortelse for EEC
EEC	European economic community
NEAFC	North East Atlantic Fisheries Commission
FHL	Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening
ICJ	International Court of Justice
NM	nautisk mil
St.meld	Stortingsmelding
Inst.	Innstilling
St.prp	Stortingsproposisjon
H	Høyre
EEZ	Exclusive economic zone
FN	De Forente nasjoner
UNCLOS	United Nations Conference on the Law of the Sea
UK	United Kingdom
IMR	Institute of Marine Research

For ordens skyld kommer jeg til å benytte EU som betegnelse også der det ville falt seg naturlig å benytte EF, annet enn i sitater. Det Europeiske fellesskap skiftet navn til Den Europeiske union den 01.januar 1993.¹

---

¹ Silset, Sølvi "En avtale som falt i fisk?" UiB 1997

Avhandlingens bakgrunn

Veien til en endelig avgrensning har vært lang og veien har i aller høyeste grad blitt til mens jeg har gått den. Dette skyldes ikke minst problemer med tilgang på kilder. I startfasen av denne prosessen søkte jeg å undersøke i hvilken utstrekning EU forskjellsbehandler stater på nasjonalt grunnlag i fiskeripolitiske spørsmål. Det som fanget min oppmerksomhet var i utgangspunktet såkalte ”historiske rettigheter.” Jeg antok at det ville gå an å belyse dette gjennom medlemskapsforhandlinger og dokumenter fra disse. Det viste seg å være vanskelig å få tilgang på slike dokumenter da slike blir unndratt offentligheten i en gitt periode. En komparativ fremstilling av medlemskapsrundene i 1972, 1994 og 2004 ville altså være utenfor rekkevidde. Søkelyset ble rettet over mot Norges forhold til EU i fiskeriforhandlinger samt at jeg ønsket å undersøke andre lands fiskeriforhandlinger med EU i den grad dette ville la seg gjøre. ”Shetlandskassen” kunne være ett utgangspunkt.² Det viste seg å være svært vanskelig å få noe kildemateriale på dette området, samtidig som en avgrensning var på sin plass. Derfor ble problemstillingen vinklet over på historikk alene, uten å legge noe særlig vekt på ”rettighet.” Dette fordi ”rettighet” trolig ville gjøre avhandlingen langt mer juridisk og stille andre krav til kompetanse enn de som følger av fiskerifagstudiet. Jeg ønsket også å avgrense denne oppgaven til å se på historikk alene. Eventuelle andre forhandlingsprinsipper ville ikke bli særlig vektlagt.

Dessverre viste det seg av kildene fra arkivet til UD ikke var tilstrekkelige og derfor ikke kunne legges til grunn for en videre avhandling. Det er imidlertid verdt å merke seg at muligheten absolutt var tilstede for at det skulle dukke opp brukbare kilder. Selv om mesteparten av stoffet jeg gikk igjennom ikke kan benyttes direkte som kilder, sitter jeg igjen med det inntrykket at jeg har supplert kunnskapen rundt temaet med norske oppfatninger. Mesteparten av kildene dreide seg om personlige synspunkter og representerer derfor ikke det endelige offentlige synet til Norge. På bakgrunn av dette ble oppgaven nok en gang vinklet i en annen retning. Jeg ønsker å rette meg tilbake til den juridiske vinklingen, og søke å belyse hvorvidt lang tids bruk er et argument i forhandlinger og hvilken vekt prinsippet tillegges. Lang tids bruk vil bli benyttet som et begrep gjennom oppgaven som en fellesnevner på ulike forhold med tilnærmet likt innhold. Altså, denne avhandlingen søker å belyse de forhold der lang tids bruk legges til grunn som et prinsipp under forhandlinger, og ikke minst slagkraften

---

² Shetlandskassen ble opprettet i 1983 ut i fra sonens biologiske forhold og den økonomiske avhengigheten hos kystbefolkningen. CFP reform 2002, IEEP London, Briefing nr 2, 29. mai 2002.

til prinsippet. Dette vil for det meste gjelde migrerende arter som opptrer i ulike staters farvann, deres tilstøtende farvann og internasjonalt farvann. Avhandlingen vil også belyse forhold der utvidelse av en stats soner influerer andre staters fiske. Jeg vil ta for meg det gjeldende internasjonale regelverk, domstolspraksis og den faktiske betydningen av lang tids bruk.

Avgrensning av avhandlingen

Hovedsakelig avgrenses denne avhandlingen til å se på lang tids bruk som et prinsipp i allokeringen av marine ressurser, herunder adgangen til og allokeringen av TAC mellom konkurrerende stater. Lang tids bruk som et prinsipp ved påberopelsen av jurisdiksjon over havområder vil ikke bli berørt.

Avhandlingen søker ikke å belyse forhandlingsteori og de enkelte staters forhandlingsstrategier. Jeg vil heller ikke legge vekt på faktiske tallfestede utgangspunkt og forhandlingsutfall, med unntak av tabeller over kvoteallokeringer mellom Norge og EU i Nordsjøen. Oppgaven vil også begrense seg til å se på fiskerier på den nordlige halvkule, rettere sagt områder i Nord-Atlanteren. Fiskeriforhandlinger vil ikke bli omtalt i lys av andre politiske. Med dette så mener jeg at dersom andre politiske agendaer spiller inn på de fiskeripolitiske, så vil ikke dette komme til uttrykk i avhandlingen annet enn som en bemerkning. Eventuell I- og U-landsproblematikk vil heller ikke bli berørt, dette gjelder også for urbefolkninger i det aktuelle området.

Avhandlingen søker å kartlegge betydningen av lang tids bruk av en gitt ressurs. Lang tids bruk er en form for samlebegrep jeg har valgt å benytte for å gjøre analysen lettere forståelig. Dette fordi det er flere begreper som benyttes med antatt lik betydning. I en del tilfeller benyttes ikke noe begrep, men tekstene kan inneholde kriterier og forutsetninger jeg forbinder med begrepet lang tids bruk.

Innsamling av data

Om lag ett år før jeg tok til med selve oppgavedelen på mastergraden sendte jeg søknad til UD om innsyn i deres arkiver. Ett år senere ble det innvilget. Jeg ble bevilget innsyn i en god del materiale som ikke tidligere hadde vært tilgjengelig for offentligheten. Omtrent ett år benyttet jeg til denne datainnsamlingen. Tiden falt lang delvis fordi kilder ikke ble utlevert fortløpende og fordi arbeidsmengden ble stor. For et utrent øye har det vært tungt å gå igjennom mye av materialet. Det var viktig for meg å gå bredt ut i kildesøket for å sonde terrenget og få en slags oversikt over tilgjengeligheten. Å henvende seg til UD synes å være en naturlig retning å gå. Det ble naturlig å se på fiskeriforhandlinger mellom Norge og EU samt Norge og andre land. I den forbindelse ble det også gjort intervju med deltagere i fiskeriforhandlinger og tidligere fiskeriministere. Mesteparten av disse kildene har senere blitt forkastet. Grunnen til dette er at informasjonen er uttrykk for personlige meninger hos forhandlere, saksbehandlere og lignende og representerer derfor ikke Staten Norges syn. Disse kildene har selvsagt sin verdi, men er ikke et fullverdig fundament for en avhandling.

Det foreligger lite materiale som direkte omhandler historikk i fiskeriforhandlinger. Jeg har også søkt i internett, der fant jeg en sides tekst som omhandlet direkte temaet i denne oppgaven. Den var skrevet av daværende fylkesordfører i Finmark Helga Pedersen, som forøvrig ikke var tilgjengelig for kommentar. Med svaret fulgte en henvisning til fiskeri- og kystdepartementets arkiv. Jeg har undersøkt offentlige og organisasjoners nettsider i utlandet, sendt forespørsler til sentrale aktører i inn- og utland, uten særlig hell. De ytterst få som har gitt respons har som regel henvist meg videre til andre personer. Dette har også ofte ført meg inn i blindveier. Jeg kontaktet også fiskeri- og havrettsavdelingen i UD, de henviste meg til fiskeri- og kystdepartementets arkiv. FKDs arkiv sendte meg en stortingsmelding³ og mente det var alt de hadde av interesse for meg. Videre sendte jeg to forespørsler til riksarkivet. De svarte med at departementene ikke hadde overlevert noe særlig materiale og at de ikke kunne se at de hadde noe materiale som de mente kunne være til hjelp. I tillegg fikk jeg også en oversikt over alt materiale de hadde. Det var ingenting i oversikten som vekket min interesse. Jeg har også gått igjennom stortingsproposisjoner, høringsuttalelser, odelstingsproposisjoner og stortingsmeldinger. Sistnevnte har vært viktige for meg i forhold til utarbeidelse av statistiske figurer. Fiskeridirektoratet, havforskningsinstituttet, statistisk sentralbyrå og ulike

---

³ St meld nr 49 (1994-95) "Om dei årlege fiskeriavtalene Noreg inngår med andre land."

fiskerierorganisasjoners hjemmesider har også blitt gjenstander i kildesøket. Litteratur i eiendomsrett både i nasjonal og internasjonal urfolksrett har blitt viet litt tid til. Dette for å se om det var mulig å trekke noe ut av de forholdene som kunne være en mulig parallell i begrepsbruk, eller å ekskludere sammenhenger. Det er ofte å finne ulike begreper som er benyttet rundt lang tids bruk, men begrepsforklaringer uteblir i de fleste tilfellene. Underveis i kildegjennomgangen har jeg vært nødt til å gruppere de ulike begrepene etter innhold for å lettere kunne holde meg på sporet. Folkeretten⁴ har også blitt vektlagt i søket og har vist seg å bli fundamentet i oppgaven. Jeg har også fått stor hjelp av daværende leder i Næringskomiteen på Stortinget, Ivar Kristiansen (H). Han har skaffet meg en del materiale og offentlige dokumenter som han mente kunne være relevant for meg særskilt i forbindelse med utarbeidelsen av Finnmarksloven. Dette kunne vise seg å være ett villspor, men likevel interessant å se om man kunne trekke noen paralleller eller ikke. I tillegg til norske offentlige dokumenter⁵, søkte jeg også på internett for å se hvordan urfolk rundt om i verden blir behandlet i fiskerisammenheng. Jeg har også rettet et lite blikk mot EØS.⁶ Videre har jeg også rettet blikket mot litteratur rundt forhandlinger, noe Jan Henry T. Olsen og Arild Underdal har vært behjelpelig med. Alt i alt sitter jeg igjen med det inntrykket at jeg har undersøkt høyt og lavt etter mulige spor i å kartlegge lang tids bruk. Det som begynte med en juridisk vinkling, ble altså forkastet for senere å bli tatt inn i varmen igjen. Det har vært en kjærkommen utfordring.

---

⁴ Bufold, Sannes og Aasebø: "Folkerettslig tekstsamling" 2. utg Cappelen Akademisk forlag 2004

Churchill, R.R and Lowe, A.V. "The law of the sea" Juris Publishing 1999

Fleischer, C.A. "Studier i folkerett" Universitetsforlaget AS 1997

Fleischer, C.A. "Folkerett" 8. utgave Universitetsforlaget 2005

⁵ Inst. O. nr. 80 (2004-2005) Innstilling til Odelstinget fra Justiskomiteen om lov og rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven).

Stortingsforhandlinger Debatter mv. i Odelstinget Nr. 7 12.-31. mai. Sesjonen 2004-2005

Ot.prp.nr.53 (2002-2003) Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Finnmarksloven).

NOU 2001:34 Samiske sedvaner og rettsoppfatninger – bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget.

⁶ St.prp.nr.3 (2003-2004) Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Den tsjekkiske republikks [...] deltagelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler.

Hjelmeng, Erling "Privat håndhevelse av EØS-avtalens konkurranseregler (kap 4) Fagbokforlaget 2003

Metode

I og med at avhandlingen har hatt noen vendepunkt, har også datainnsamlingen blitt foretatt ved hjelp av ulike metoder. I startfasen har jeg fulgt en tradisjonell historisk analytisk metode.⁷

I tillegg til denne historiske tilnærmingen av kildematerialet må jeg forholde meg til juridisk metode, også kalt rettskildelære. Dette er særlig gjeldende for den siste delen av datainnsamlingen, og vil også gjøre seg mer gjeldene for den endelige avhandlingen. Jeg har konsentrert meg om folkerett og følgelig med særlig blick rettet mot folkerettslig metode⁸. De juridiske metodeprinsippene er stort sett uskrevne, likevel eksisterer det regler og retningslinjer for hva som er god eller dårlig juridisk metode.⁹

---

⁷ Holme og Solvang 1986, side 137

Bøe, Jan Bjarne og Ekle, Halvor "Historisk metode og kildekritikk. Kildesamling, Aschehoug 1980

Blom, Kari og Knut helle "Historie – hva, hvordan, hvorfor?" Fagbokforlaget 1997

Dahl, Ottar " grunntrekk i historieforskningens metodelære" Universitetsforlaget 1997

Gilje, Nils og Grimen, Harald "Samfunnsvitenskapens forutsetninger" 6. opplag 1999, Universitetsforlaget. (kap 2)

⁸Buflod, Sannes og Aasebø "Folkerettslig tekstsamling" 2. utgave 2004 - Wienkonvensjonen om traktatretten – 23. mai 1969, Section 3, Article 31

⁹ Fleischer, C. A. "studier i folkerett" universitetsforlaget as 1997

Fleischer, C. A. "Fokkerett" 8. utgave Universitetsforlaget 2005

Boe, Erik og Helgesen, Jan E "Oversikt over juridisk metode og statsrett" 2. utgave NKS-forlaget , Pensumtjeneste As 2004

Churchill, R. R. and Lowe, A. V. "The law of the sea" third edition 1999, Juris Publishing, s 5-13

Problemstillinger og arbeidshypotese

Mine hovedproblemstillinger er hvorvidt lang tids bruk får betydning i adgangen til marine ressurser og i allokeringen av ressurser mellom konkurrerende stater. Jeg har følgende hypoteser:

Hensynet til prinsippet om lang tids bruk er beskyttet under folkeretten hva adgang til ressursene gjelder.

Prinsippet om lang tids bruk svekkes ved at allokeringer overlates til forhandlinger.

Følgende hypotese anser jeg som en forlengelse av hovedhypotesene: at prinsippet om lang tids bruk lar seg definere gjennom folkeretten og den internasjonale praksis. Jeg antar at en definisjon også vil kunne gi et godt bilde på slagkraften til prinsippet om lang tids bruk. Jeg forventer å finne at ettersom allokeringene er overlatt til forhandlinger, blir kyststatens rettsvern dårligere enn det vernet som ville fulgt ved en rettighetsbasert forvaltning. Jeg forventer også å finne at begrepet ikke har den store slagkraften ettersom og allokeringer er forhandlingsmateriale med følgende usikkert utfall.

Stikkord

Allokerings prinsipper

Lang tids bruk

Alders tids bruk

Historiske rettigheter

UNCLOS

Fiskeriforhandlinger

Del I

HVA SIER DE FOLKERETTSLIGE BESTEMMELSER OM LANG TIDS BRUK I ADGANG TIL OG ALLOKERING AV MARINE RESSURSER?

1.1.a Hva sier UNCLOS III om adgangen til marine ressurser ut i fra prinsippet om lang tids bruk?

I dette kapitlet ønsker jeg å vise den rettslige dekningen av prinsippet om lang tids bruk i adgangsspørsmål. Er det slik at det internasjonale lovverket og avtalene kun gir bestemmelser om adgang til en ressurs, eller finnes det elementer der selve fordelingen berøres? Dette blir omtalt nedenfor i punkt 1.1.b Hva faller vel mer naturlig enn å ta fatt på FNs havrettstraktat av 1982¹⁰. Er stater gjennom UNCLOS III forpliktet til å ta hensyn til lang tids bruk ved krav om adgang?

Artikkel 51

*“[a]n archipelagic state shall respect existing agreements with other States and shall recognize traditional fishing rights.”*¹¹ (min utheving).

Artikkel 51 forteller altså at retten til deltagelse skal opprettholdes, enten denne har oppstått gjennom avtaler eller tradisjonelle rettigheter.

Videre heter det i artikkel 52 § 2:

*“In exercising its rights and performing its duties under this Convention in the exclusive economic zone, the coastal State shall have **due regard** to the rights and duties of other states and shall act in a manner compatible with the provisions of this Convention.”*¹² (min utheving).

---

¹⁰ United Nations Convention on the Law of the Sea – December 10, 1982 Heretter kalt UNCLOS III

¹¹ UNCLOS III, artikkel 51, § 1

¹² UNCLOS III, artikkel 52 §2

Kyststaten har en forpliktelse til å ta tilbørlig hensyn (due regard) til andre staters rettigheter og plikter i den eksklusive økonomiske sonen. Dette skal følgelig stå i samsvar med andre regler i UNCLOS. I forhold til ressursallokering ligger det i ordlydens naturlige forståelse at kyststaten forpliktes innenfor rammen av ”due regard” til å verne om staters interesser så fremt og så langt denne ikke gir negative virkninger på partenes økonomi.¹³

Artikkel 69 §1

“Land-locked States shall have the right to participate, on equitable basis, in the exploitation of an appropriate part of the surplus of the living resources of the exclusive economic zones of coastal States of the same subregion or region, taking into account the relevant economic and geographical circumstances of all the States concerned and in conformity with the provisions of this article and of articles 61 and 62”¹⁴

Stater som selv ikke har kystlinje har også rett til å delta i fiske i en stats eksklusive økonomiske sone og dennes tilstøtende farvann såfremt og så langt dette foregår i samme region og at deltagelsen står i samsvar med artikkel 61 og 62. I prinsippet er slike stater garantert en del av ethvert kvoteoverskudd.¹⁵ Disse statene pliktes også til medlemskap i de aktuelle forvaltningsapparat.

Artikkel 69 §2

“The terms and modalities of such participation shall be established by the states concerned through bilateral, sub regional or regional agreements taking into account, inter alia:
(a) the need to avoid effects detrimental to fishing communities or fishing industries of the coastal State”¹⁶

Altså, som vist over ligger det en forpliktelse ved deltagelse. Skal en stat, eller dens innbyggere være med å høste av en marin ressurs, forpliktes det medlemskap i de passende organisasjoner eller avtaler, eller å opprette en slik. Artikkel 69 § 2 legger ned en begrensing som ser ut til å kunne ha beskyttende effekt ovenfor kyststaten. Avtalene eller

---

¹³ UNCLOS III artikkel 62 §3

¹⁴ UNCLOS III artikkel 69 §1

¹⁵ Churhill, R.R & A.V. Lowe: ”The law of the sea” Third edition, Juris Publishing 1999 side 290

¹⁶ UNCLOS III artikkel 69 §2 (a)

organisasjonene skal ta hensyn til distriktene som er avhengige av fiskeriet og fiskeriindustrien i kyststaten. Det er her snakk om å ta hensyn til nødvendigheten av å unngå forringelse, ikke direkte forbud.

Artikkel 69 §4

“Developed land-locked States shall, under the provisions of this article, be entitled to participate in the exploitation of living resources only in the exclusive economic zones of developed coastal States of the same subregion or region having regard to the extent to which the coastal State, in giving access to other States to the living resources of its exclusive economic zone, has taken into account the need to minimize detrimental effects on fishing communities and economic dislocation in states whose nationals have habitually fished in the zone.”¹⁷

Stater uten kystlinje skal ha tilgang til de marine ressursene i en kyststats eksklusive økonomiske sone i samme region. Kyststaten må ta i betraktning andres staters deltagelse i fiskeriet. Dette innebærer et behov for å minimalisere negative effekter for fiskerisamfunn og økonomisk nedgang for stater hvis innbyggere har fisket i sonen over lang tid. Etter mitt skjønn kan det virke som at kyststaten nærmest er forpliktet til å opprettholde en stats kvoteandel i den eksklusive økonomiske sonen til kyststaten. Med andre ord bør de enkelte kvoteandeler av TAC holdes mest mulig stabile.

Artikkel 70 §1

“Geographically disadvantaged States shall have the right to participate, on equitable basis, in the exploitation of an appropriate part of the surplus of the living resources of the exclusive economic zones of coastal states of the same subregion, taking into account the relevant economic and geographical circumstances of all the States concerned and in conformity with the provisions of this article and of articles 61 and 62”¹⁸

Stater som har en lite gunstig geografisk plassering har rett til å delta i høstingen av marine ressurser. Dette uttaket er begrenset til å gjelde en andel av overskuddet i den eksklusive

---

¹⁷ UNCLOS III artikkel 69 § 4

¹⁸ UNCLOS III artikkel 70 § 1

økonomiske sonen til kyststater i samme sub-region. Statspraksisen der utenlandske fiskere får adgang til en kyststats eksklusive økonomiske sone har eksistert lenge. Ikke bare i nasjonal lovgivning, men også i over 300 bilaterale avtaler inngått før UNCLOS trådte i kraft. Norges forhold til EU er en illustrasjon på dette. Grunnet opprettelsen av 200- mils økonomiske soner innførte Norge og EU gjensidig adgang til hverandres soner. Dette for å unngå at tradisjonelle fiskemønstre skulle bli drastisk endret.¹⁹

Som vist over er adgang basert på prinsipp om lang tids bruk beskyttet gjennom UNCLOS III. Adgangen skal skje innenfor rammen av "due regard." Det skal altså vises tilbørlig hensyn ovenfor konkurrerende staters interesser.

---

¹⁹ Churchill, R.R & A.V. Lowe: "The law of the sea" Third edition, Juris Publishing 1999 side 290, 291

1.1.b Hva sier UNCLOS III om allokeringen av marine ressurser ut i fra prinsippet om lang tids bruk?

Artikkel 62 § 3

*” In giving access to other states to its exclusive economic zone under this article the coastal State shall take into account all relevant factors, including, inter alia, the significance of the living resources of the area to the economy of the coastal State concerned and its other national interests, the provisions of articles 69 and 70, the requirements of developing States in the subregion or region in harvesting part of the **surplus** and the need to minimize economic dislocation in States whose nationals have habitually fished in the zone.”²⁰*

(min utheving)

I artikkel 62 § 3, UNCLOS III står det at dersom en stat har et historisk fiske i en annen stats EEZ, skal kyststaten søke å opprettholde den økonomiske betydningen fisket har for denne staten og dermed ikke bli satt til side dersom kyststaten ønsker å gi andre stater tilgang til fiske i deres økonomiske sone. I Artikkel 62 gjelder dette altså statsborgere som ”habitually” har fisket der. Kyststaten kan bruke skjønn i vid forstand når den skal avgjøre hvem som får tilgang til å fiske av overskuddet (surplus).²¹ Oppstår det en form for hierarki mellom stater som har ulik form for lang tids bruk? Etter mitt skjønn blir ”habitually” regnet som en vanesak. En vane kommer over tid. Lang tids bruk får dermed flere uttrykksformer, historisk bruk, tradisjonell bruk, vane.

Artikkel 63 §§1,2

”Where the same stock or stocks of associated species occur within the exclusive economic zones of two or more coastal States, these States shall seek, either directly or through appropriate sub regional or regional organizations, to agree upon the measures necessary to co-ordinate and ensure the conservation and development of such stocks.”²²

“Where the same stock or stocks of associated species occur both within the exclusive economic zone and in an area beyond and adjacent to the zone, the coastal State and the

---

²⁰ UNCLOS III artikkel 62 § 3.

²¹ Churchill R.R. & A.V. Lowe: ”The law of the sea” Third edition , Juris Publishing 1999, side 290

²² UNCLOS III artikkel 63 §1

States fishing for such stocks in the adjacent area shall seek, either directly or through appropriate sub regional organizations, to agree upon the measures necessary for the conservation of there stocks in the adjacent area.”²³

Artikkel 63 §§1,2 sier altså at dersom en bestand, eller bestander innen samme art opptrer i den eksklusive økonomiske sonen til en eller flere stater og eventuelt deres tilstøtende farvann så er disse statene forpliktet til å opprette organisasjoner som skal forvalte disse felles bestandene. Stater som fisker på disse bestandene, som ikke har jurisdiksjon i de gjeldene farvann forpliktes også til medlemskap. Statene har altså en plikt til å forhandle.²⁴ For å underbygge dette viser Churchill & Love til ICJs konklusjon i *fisheries jurisdiction case* at Islands tvist med England overhodet ikke frigjorde Island fra plikten til å forhandle.²⁵

Artikkel 64 §1

“The coastal State and other States whose nationals fish in the region for the highly migratory species listed in Annex 1 shall co-operate directly or through appropriate international organizations with a view to ensuring conservation and promoting the objective of optimum utilization of such species throughout the region, both within and beyond the exclusive economic zone. In regions for which no appropriate organization exists, the costal State and other States whose nationals harvest these species in the region shall co-operate to establish such an organization and participate in its work.”²⁶

For arter som er migrerende, slik at de opptrer i ulike staters farvann og det frie hav, og der artene er listet i UNCLOS III annex 1, skal statene som høster av disse bestandene samarbeide om forvaltningen. Dersom det ikke finnes en passende organisasjon, plikter de aktuelle statene å opprette et nødvendig apparat. Når det gjennom UNCLOS III forpliktes til å inngå avtaler eller opprette forvaltningsorganer ser det ut til at utfallene overlates til forhandlinger. Når en internasjonal organisasjon eller avtale skal opprettes synes det naturlig å anta at forhandlinger nødvendigvis må være en nøkkel til å finne frem til løsninger alle parter kan godta. Med andre ord så er ikke selve allokeringen berørt av UNCLOS, dette overlates til forhandlinger, enten gjennom passende organisasjoner eller gjennom bilaterale avtaler.

---

²³ UNCLOS III artikkel 63 §2

²⁴ Churchill, R.R & A.V. Lowe:”The law of the sea” Third edition, Juris Publishing 1999 side 294.

²⁵ Fisheries jurisdiction case, 1974 ICJ Rep 3 avsnitt 77 side 33/34

²⁶ UNCLOS III artikkel 64 §1

1.2 Gir Konvensjon om fremtidig internasjonalt samarbeid vedrørende fiskeri i nordøstatlanteren av 18. november 1980²⁷ retningslinjer om allokering etter prinsippet om lang tids bruk?

Konvensjonen gir ingen retningslinjer når det kommer til fordeling av ressurser. Det er opp til NEAFC selv hvordan man skal målene såfremt og så langt fordelingen ikke bryter med prinsipper lagt ned i UNCLOS III.

”[T]he Commission shall have legal personality and shall enjoy relations with other international organizations and in the territories of the Contracting Parties such legal capacity as may be necessary to perform its functions and achieve its ends.”²⁸

Kjartan Høydal²⁹ har uttalt at allokeringen av marine ressurser i NEAFC skjer gjennom tunge politiske forhandlinger. Så lenge forhandlingsplikten overholdes synes det naturlig å anta at selve forhandlingsresultatet vill kunne arte seg mer tilfeldig alt etter de enkelte staters forhandlingsstyrke.

Sitatet under er hentet fra UD's arkiv og er personlige betraktninger av fiskeriråd Remøy og datert 15. oktober 1975.

” [e]t stadig økende antall fiskebestander er eller vil bli kvoteregulert i NEAFC. Kvotefordelingsprinsippet har hittil stort sett vært basert på fangsthistorisk innsats over de siste 10 år med en forholdsvis beskjeden preferanse for nasjoner som er kyststater i relasjon til de kvotedelte bestander. Rent generelt kan en si at en kyststat som fra historiske tider har drevet tradisjonelt fiske på slike bestander med hovedsakelig passive redskaper har kommet svakt ut på dette kvotefordelingsgrunnlag på grunn av den teknologiske utvikling som i stor grad har redusert kyststatens geografiske konkurransefortrinn overfor fjernliggende stater.”³⁰

---

²⁷Buflod, Sannes og Aasebø: “Folkerettslig tekstsamling” 2. utgave Cappelen akademisk forlag 2004 Convention on Future Multilateral Co-operation in North-East Atlantic Fisheries – November 18, 1980 side 493

²⁸Buflod, Sannes og Aasebø: “Folkerettslig tekstsamling” 2. utgave Cappelen akademisk forlag 2004 Convention on Future Multilateral Co-operation in North-East Atlantic Fisheries – November 18, 1980, Article 3, §2, side 493

²⁹Kjartan Høydal er leder av NEAFC sitt sekretariat i London.

³⁰UD 44.36/37 CEE Fiskeripolitikken Jnr 028107 I UD 1975 (side 711)

Remøy påpeker altså at kystfiskeriene kommer til kort både når det gjelder den teknologiske utviklingen og kvoteallokeringen. Kyststater som Remøy understreker har en relasjon til de aktuelle bestandene blir tildelt en beskjeden andel. Dersom man antar at disse kyststatene har ”preferential rights” som omtalt under, så er dette et bevis på at kyststater med ”preferential rights” faktisk får noe større andel av TAC, men at denne andelen er minimal og utgjør lite i det totale bildet. R.R. Churchill skriver at når det gjelder det åpne hav:

*”[f]reedom of access to was clearly of most benefit of those States that had the capital and technology to take advantage of it, that is, in the main, developed distant-water fishing nations.”*³¹

Churchill sier med andre ord at friheten til å utnytte ressursene på det åpne hav i stor grad var begrenset til de statene som hadde kapital og teknologi. De statene som investerte i teknologi skapte seg en solid posisjon og synes langt på vei å ha sikret seg en viktig ressursadgang for fremtidige generasjoner.

---

³¹ R.R. Churchill and A.V. Lowe: “The law of the sea” Third edition, Juris Publishing 1999 side 285

1.3.a Sier avtale om gjennomføringen av bestemmelser I Havrettskonvensjonen om vern og forvaltning av vandrende og langtmigrerende bestander (FN) av 4. august 1995 noe om ressursadgang basert på prinsippet om lang tids bruk?

I denne avtalen var det spesielt ett uttrykk som vekket min oppmerksomhet – ”dependence.” Etter mitt skjønn vil dette avhenge av hvor lang tid ressursen har vært gjenstand for høsting. Med andre ord legger avtalen vekt på lang tids bruk, men styrer dette allokeringen?

Article 7 §2 (e)

”Taking into account the respective dependence of the coastal States and the States fishing on the high seas on the stocks concerned.”³²

Dersom en stat grunnet dennes avhengighet til et gitt fiskeri skal gis behandling deretter i samsvar med 1995-Agreement og UNCLOS III, så er følgende interessant å merke seg. Etter mitt skjønn vil denne avhengigheten ikke kunne oppstå over natten. Derfor kan man si at en avhengighet tar form etter bruk over en viss periode. Denne perioden faller in under ”lang tids bruk.” Lang tids bruk fører altså til en avhengighet. Det er rimelig å anta at det er slik i de fleste tilfeller. Hadde man ikke vært avhengig av å høste av ressursen, hadde det heller ikke blitt lagt inn en innsats. Avhengigheten kan tenkes å opptre i ulike ledd. Er det for eksempel rederiene som er avhengige, bedriftene som mottar råstoffet, eller regionen?

Det er interessant å se etter mønster. Lovverket og den allmenne oppfatning ser ikke ut til å definere begrepene direkte. Derimot kan det synes som at denne avhandlingen kommer til å kartlegge den allmenne oppfatning av hva som skjuler seg bak prinsippene, som jeg altså har valgt å betegne med en felles nevner – lang tids bruk.

---

³² Buflod, Sannes og Aasebø: ”Folkerettslig tekstsamling” 2. opplag Cappelen akademisk forlag 2004, Agreement for the Implementation of the Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 Relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks – August 4, 1995, heretter kalt 1995 Agreement. Article 7, § 2 (e) side 579.

1.3.b Sier avtale om gjennomføringen av bestemmelser i Havrettskonvensjonen om vern og forvaltning av vandrende og langtmigrerende bestander (FN) av 4. august 1995 noe om allokeringer basert på prinsippet om lang tids bruk?

Lovtekstene tilsier at det skal tas hensyn til krav begrunnet ut i fra lang tids bruk. At det skal vises hensyn medfører likevel ingen direkte plikt etter mitt skjønn. Så lenge det har blitt utvist hensyn, er plikten utført. Prosentandelene av TAC blir ikke berørt av lovteksten. Derfor er det rimelig å anta at dette løses gjennom forhandlinger, noe også Ørebech mfl. har redegjort for i sin artikkel.³³ Dermed blir hensynet til lang tids bruk på en billett til å delta i forhandlinger. Utfallet ser ikke ut til å nødvendigvis være preget av det tidligere kravet grunnet lang tids bruk.

---

³³ [...] No negotiation is to be spared to obtain an agreement on TAC and allocation measures [...].” S 126 Det er også verdt å merke seg at forhandlinger ansees som ett av de fredelige alternativene til å løse konflikter. S 134 (1995 agreement artikkel 27)

1.4 Hva sier Svalbardtraktaten om adgang til marine ressurser og allokeing basert på prinsippet om lang tids bruk?

I forhold til Svalbardtraktaten, står Norge fritt til å velge hvilke hensyn passende forholdsregler som skal gjelde. Dette vil altså si at Norge etter skjønn kan allokere ressursene helt fritt. Svalbardtraktaten sier ingenting om på hvilke grunnlag allokeringen skal skje, ei heller om noen prinsipper skal settes foran andre.

Svalbardtraktatens artikkel 2, 2. ledd

”Det tilkommer Norge å håndheve, treffe eller fastsette passende forholdsregler til å sikre bevarelsen og – om nødvendig – gjenopprettelsen av dyre- og plantelivet innen de nevnte områder og deres territoriale farvann.”³⁴

Det er Norge som skal beslutte å legge til rette for en bærekraftig utvikling av de marine ressursene i området rundt Svalbard. Det er dermed ikke utelukket at kvotefordelingen i de gjeldene områdene er gjenstand for forhandlinger. Tvert i mot er det slik at Norge har inngått fiskeriavtaler med andre land, der også Svalbardsonen er gjenstand for forhandlinger.³⁵ Dersom jeg forstår Svalbardtraktatens artikkel 3 rett skal i prinsippet tilgangen på samtlige ressurser i området avtalen være lik for de som ønsker å delta.

Artikkel 3:

”Alle de høie kontraherende parters undersåtter skal i farvannene, fjordene og havnene innen de områder nevnt i artikkel 1 ha like rett til adgang og ophold – uten hensyn til grunn eller formål; de skal der kunne drive uhindret allslags maritimvirksomhet [...] på fullstendig like fot forutsatt at de retter seg etter de stedlige lover og forskrifter. De skal ha samme like adgang til å drive og utnytte alle maritime foretagender [...] i de territoriale farvann, uten at noget monopol i nogen henseende eller til fordel for noget foretagende skal kunne innføres.”³⁶

---

³⁴ Traktat mellom Norge, Amerikas Forente Stater, Danmark, Frankrike, Italia, Japan, Nederlandene, Storbritannia og Irland og de britiske oversjøiske besiddelser og Sverige angående Spitsbergen (Svalbardtraktaten) av 9. februar 1920, artikkel 2, 2. ledd

³⁵ St.meld.nr.45 Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 2004 og fisket etter avtalene i 2002 og 2003.

³⁶ Traktat mellom Norge, Amerikas Forente Stater, Danmark, Frankrike, Italia, Japan, Nederlandene, Storbritannia og Irland og de britiske oversjøiske besiddelser og Sverige angående Spitsbergen (Svalbardtraktaten) av 9. feb. 1920

Tiltross for at avtalen gir alle adgang, betyr ikke dette at stater kan høste fritt av ressursene. Alle kan høste, men dette kun så lenge dette skjer i samsvar med gjeldene lover og forskrifter for området. Lover og forskrifter fastsatt av Norge. Som part av UNCLOS III forplikter Norge til å forvalte ressursene i Svalbardsonen enten gjennom bilaterale avtaler eller gjennom passende organisasjoner. Som vist over medfører dette en forhandlingsplikt med de land som Norge gir adgang til sonen.

Dette prinsippet får imidlertid ikke like stort gehør som Norge ønsker internasjonalt³⁷, slik at under forhandlinger vil andre prinsipper gjøre seg mer gjeldene, slik som lang tids bruk.³⁸ I Svalbardsonen allokeres torsk og reker etter prinsippet om lang tids bruk.³⁹ Dette må være i samsvar med Svalbardtraktaten ettersom det tilkommer Norge å fastsette passende forholdsregler i sikringen av de marine bestandene.

---

³⁷ Stortingsmøte tirsdag 23. november 2004

Intervju med Otto James-Olsen, fagsjef plagisk FHL

³⁸ Prinsippenes slagkraft kan tenkes å være avhengig av forhandlingspartens politiske styrke.

³⁹ St.meld.nr.22 (2005-2006) side 20 og 66

1.5.a Hva sier Smutthullavtalen om adgang til ressurser basert på prinsippet om lang tids bruk?

I følge innledningen skal avtalen

”[t]a(r) hensyn til relevante bestemmelser i De forente nasjoners havrettskonvensjon av 10. desember 1982 og Avtalen av 1995 om gjennomføring av bestemmelsene i De forente nasjoners havrettskonvensjon av 10. desember 1982 om bevaring og forvaltning av vandrende fiskebestander og langtmigrerende fiskebestander.”

Altså forpliktes det gjennom smutthullavtalen til å følge prinsippet om lang tids bruk. Smutthullavtalen skal ”ta hensyn” til relevante bestemmelser i UNCLOS og 1995 agreement. Smutthullavtalen synes dermed å reflektere bestemmelsene som er diskutert over, hva adgang gjelder av marine ressurser basert på prinsippet om lang tids bruk.

Artikkel 2:

”Partene kan på gjensidig grunnlag [...] gi de andre parters fartøyer adgang til å fiske kvoter i sine respektive eksklusive økonomiske soner, i det de fullt ut tar hensyn til den biologiske situasjonen og utviklingen av de berørte fiskebestander, samt nasjonale fiskeriers interesser.”

Artikkel 2 tar altså for seg partenes økonomiske soner, og ikke selve smutthullet. Dette skal i følge Kokkvold være an følge av at det er lettere å drive kontroll i de økonomiske sonene fremfor i det åpne hav.⁴⁰

---

⁴⁰ Kokkvold, Kristoffer: “Fra global til regional allmeningsjurisdiksjon – retten til deltakelse I multinasjonal regional fiskeriforvaltning.” NFH s 35

1.5.b Hva sier Smutthullavtalen om allokering av marine ressurser basert på prinsippet om lang tids bruk?

Artikkel 2:

”Partene kan på gjensidig grunnlag avtale å utveksle årlige kvoter i sine respektive eksklusive økonomiske soner.”

Ved utveksling av årlige kvoter skal det fullt ut vises hensyn ovenfor nasjonale interesser. Dette reflekterer etter mitt skjønn avhengigheten kyststaten har til ressursen, som igjen henspeiler til lang tids bruk, men som nødvendigvis ikke behøver å bety at lang tids bruk er lagt til grunn for allokeringen. Partene i avtalen skal altså ikke bare vise hensyn, men de er forpliktet til å ta fullt ut hensyn. Denne ordbruken understreker viktigheten av ressursuttaket. Likevel er det ikke noe sted i avtalen fastsatt noen fast fordeling mellom partene. Dette må nødvendigvis innebære at partene må enes om fordelingen der den mest påfallende løsningen på dette vil være forhandlinger. At det skal vises særlige hensyn må nødvendigvis ikke bety at utfallet av slike forhandlinger gjenspeiler dette.

Av den totale torsk kvoten får Island 2% mens bifangstkvoten til Island i Barentshavet er på 30 %. Dette tilsier en fast allokeringsnøkkel som i følge Kokkvold⁴¹ bygger på sonetilørighetsprinsippet, og dermed ikke allokeringer basert på lang tids bruk selv om Island påberopte seg historiske rettigheter. Språkbruken synes ved fravær av direkte begrepsbruk impliserer ett prinsipp, mens det i realiteten er et annet prinsipp som er lagt til grunn.

---

⁴¹ Kokkvold, Kristoffer: “Fra global til regional allmeningsjurisdiksjon – retten til deltakelse I multinasjonal regional fiskeriforvaltning.” NFH, side 35

Del II

HVILKEN VEKT TILLEGGES LANG TIDS BRUK I DET INTERNASJONALE RETTSAPPARETET?

Dersom en stat utvider sine jurisdiksjonsområder på havet, vil disse områdene endre status fra internasjonalt farvann, til nasjonalt. Denne endringen vil nødvendigvis føre med seg nye problemstillinger. Hvordan skal fiskeressursene allokeres mellom den suverene kyststaten og de som tidligere har utnyttet ressursene i havet? Det er interessant å undersøke den internasjonale rettspraksis for å se hvordan lovverket nevnt over gir utslag i faktiske allokeringsspørsmål. Gir domstolen avgjørelser som går på allokering av TAC, eller begrenser retten seg til adgangsspørsmål?

Det er nødvendig i første omgang rette blikket mot fiskerigrensesaken mellom England og Norge som endte med dom i den internasjonale domstolen i Haag 18. desember 1951. Saken var den første i sitt slag og skapte dermed en viktig presedens. Denne saken illustrerer anvendelse og gyldighet av begrepet lang tids bruk og gir et viktig kriterium til definisjonen jeg er på jakt etter. Jeg vil kronologisk ta for meg domstolsavgjørelser der lang tids bruk har blitt vektlagt i fiskerispørsmål. Kronologisk fordi det lettere vil kunne illustrere dersom det har foregått noen skift eller endringer i domstolen.

2.1 Fisheries Case, United Kingdom v. Norway, 18. December 1951 – gjennomslag for lang tids bruk.

England stilte Norge for den internasjonale domstolen i Haag, da Norge ønsket å trekke rette grunnlinjer langs kysten slik at fiskerigrensen som var på 4 nm ble trukket lengre til havs. England aksepterte Norges territorialfarvann ut i fra historiske argumenter.⁴² Retten startet med å påpeke kontinuitet og mangel på denne da med tanke på Englands tilstedeværelse i norske farvann. Det viste seg at England hadde drevet fiske langs norskekysten frem til perioden 1616-1618. Grunnet protester fra den Dansk-norske Kongen opphørte dette og engelske fiskere ble ikke å se langs norskekysten før de dukket opp langs Finnmarks østkyst i 1906. Fra 1908 økte antallet engelske fartøyer betraktelig og den norske regjering iverksatte tiltak som skulle spesifisere hvor nærme utenlandske fartøyer kunne fiske langs norskekysten.⁴³ I 1911 brøt den første britiske tråleren de norske reglene og ble bordet. Dette satte i gang forhandlinger mellom Norge og England som fikk et avbrudd under den første verdenskrig, men som ble tatt opp igjen og fortsatt etter denne. Flere tilsvarende hendelser oppsto og den 27. juli 1933 mottok Norge en britisk klage der Britene mente Norge baserte fiskerisonen på grunnlinjer som ikke var trukket i henhold til folkeretten. britene hevdet at Norge i henhold til gjeldene internasjonal lov kun kunne trekke grunnlinjer som var lengre enn 10 nm dersom linjene ble trukket over bukter og fjorder som man etter prinsippet om historiske rettigheter kunne regne som territorial- eller indre farvann. Alle andre steder der slike rettigheter ikke kunne påberopes kunne følgelig heller ikke denne form for grunnlinjer trekkes.⁴⁴

Retten konkluderte med at tvistene som retten skulle avgjøre dreide seg om gyldigheten av linjene som ble trukket etter resolusjonen av 1935 (om Norges grunnlinjepunkter) og hvorvidt Norge hadde erstatningsansvar ovenfor de Britiske fartøyene som ble arrestert etter 16. september 1948.⁴⁵

Retten konstaterte at den norske skjærgården er en forlengelse av fastlandet. Norge har en betydelig skjærgård frem til Nordkapp, mens videre øst preges kysten av store og lange

---

⁴² Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) pkt. 9 s 120, pkt. 11 og 5 s 121 og pkt. 9 s 122

⁴³ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) s 124

⁴⁴ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) s 130/ 131

⁴⁵ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) s 127

fjorder. Retten pekte også på at det i disse områdene finnes banker med store fiskeforekomster som har vært kjent og utnyttet av norske fiskere siden tidenes morgen.⁴⁶

Dersom den norske resolusjonen av 1935 var motstridende til gjeldende internasjonal lov, fastslo retten at forhold som at de norske regionene består av innbyggere i kystsonen som i aller største grad livnærer seg direkte eller indirekte av fiskeri, skulle tas hensyn til.⁴⁷

Med dette utsagnet mener jeg at retten var av den oppfatning at dersom avhengigheten er total, så var Norges utvidelse av fiskerigrensen gyldig. Dette selv om internasjonalt lovverk ikke var sammenfallende med den norske utvidelsen. Senere i teksten understreker retten dette:

”[N]orwegian sovereignty over these waters would constitute an exception, historic titles justifying situations which would otherwise be in conflict with international law.”⁴⁸

Ettersom Norge fikk aksept for suverenitet over enkelte farvann grunnet historiske rettigheter, er det da også slik at dette skal komme til uttrykk i fiskeriforhandlinger? Dersom en stat får anerkjent suverenitet over gitte farvann som vanligvis ville vært uakseptabelt i folkeretten uten historiske rettigheter, er det da slik at denne rettigheten hindrer andre staters eventuelle historiske rettigheter? I denne anledning er det også interessant å merke seg rettens definisjon på Historiske farvann (Historic waters).

”By”historic waters” are usually meant waters which are treated as internal waters but which would not have that character were it not for the existence of an historic title.”⁴⁹

Sammenhengen mellom historiske farvann og historiske rettigheter synes å være lang tids bruk.

Dette innebærer etter mitt skjønn områder som fiskebanker øst for Nordkapp. Der man har benyttet seg av landbaserte overrettmerker for å navigere frem til fiskebankene. Fiskebanken er

---

⁴⁶ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) s 127, annet avsnitt. “[t]hese grounds were known to Norwegian fishermen and exploited by them from time immemorial.”

⁴⁷ “In these barren regions the inhabitants of the coastal zone derive their livelihood essentially from fishing. Such are the realities which must be borne in mind in appraising the validity of the United Kingdom contention that the limits of the Norwegian fisheries zone laid down in the 1953 decree are contrary to international law.” Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) s 128

⁴⁸ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) s 131 ICJ

⁴⁹ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) s 130 ICJ

altså i umiddelbar nærhet til land, men blir ikke avgrenset av skjær og holmer. På dette grunnlaget falt disse bankene i følge UK utenfor den generelle 4 nm regelen.

[t]hese grounds were known to Norwegian fishermen and exploited by them from time immemorial ... In these barren regions the inhabitants of the coastal zone derive their livelihood essentially from fishing. Such are the realities which must be borne in mind in appraising the validity of the United Kingdom contention that the limits of the Norwegian fisheries zone laid down in the 1935 Decree are contrary to international law.”⁵⁰

Det er verdt å merke seg at historiske farvann *vanligvis* (usually) tillegges indre farvann, men at indre farvann kan få en utstrekning utover de synlige geografiske grensene som fjorder, bukter, øyer og skjær som regnes som interne farvann til også å gjelde territoriale farvann. England anerkjente at Norge hadde historiske krav på både internt og territorielt farvann, utledet av generell internasjonal rett. Dette fordi Norge over lang tid har utøvet jurisdiksjon over de gjeldende områdene uten bestridelse fra andre stater.

*”[T]he United Kingdom Government refers to the notion of historic titles both in respect of territorial waters and internal waters, considering such titles, in both cases, as derogations from general international law. In its opinion Norway can justify the claim that these waters are territorial or internal on the ground that she has exercised the necessary jurisdiction over them for a long period without opposition from other States, a kind of **possessio longi temporis**, with the result that her jurisdiction over these waters must now be recognized although it constitutes a derogation from the rules in force.”⁵¹*

Retten la til grunn et annet viktig argument, som retten understrekte ikke kunne overses, det dreier seg om de økonomiske aspektene som helt klart kan bevises av lang tids bruk. Endelig en form for oppsummering av forholdene som fører til gjennomslag for krav.

”Finally, there is one consideration not to be overlooked, the scope of which extends beyond purely geographical factors: that of certain economic interests peculiar to a region, the reality and importance of which are clearly evidenced by a long usage.”⁵²

---

⁵⁰ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) ICJ s 127/128

⁵¹ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) ICJ s 130, 4 avsnitt.

⁵² Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) s 133

Det påpekes også at Norge ikke alene legger lang tids bruk til grunn for sine krav, men også andre forhold:

*”The Norwegian Government does not rely upon history to justify exceptional rights, to claim areas of sea which the general law would deny; it invokes history, together with other factors, to justify the way it applies to general law.”*⁵³

*“[S]uch rights (traditional rights), founded on the vital needs of the population and attested by very ancient and peaceful usage, may legitimately be taken into account in drawing a line which, moreover, appears to the Court to have been kept within the bounds of what is moderate and reasonable.”*⁵⁴

Det som kommer til uttrykk her er at historiske rettigheter kan verifiseres så fremt og så langt rettighetene har blitt holdt i hevd på en moderat og fornuftig måte. Her dukker opp to viktige kriterier som grensesetter historiske rettigheter og som vil være avgjørende for definisjonen i del IV. *Moderate and reasonable*. Forholdet mellom statene sies det ingen ting om, men som det vises ved neste dom er den ene Stats hevdelse av prinsipp om lang tids bruk likeverdig som en annen Stats. Likestillingen må nødvendigvis i prinsippet være lik fordeling av TAC.

---

⁵³ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) ICJ s 133

⁵⁴ Judgement of 18 XII 51 (FISHERIES CASE) ICJ s 142

2.2.a Fisheries Jurisdiction case (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Iceland). Nok et eksempel på at lang tids bruk førte frem.

Neste dom er av 2. februar 1973.⁵⁵ Bakgrunnen for denne saken var at Island ønsket å utvide sin fiskerigrense til 50 nm. England protesterte mot dette og hevdet at Island ikke hadde belegg for dette i henhold til gjeldende internasjonal lov. Områdene innenfor de 200 nm eksklusive økonomiske soner er gjenstand for 90 % av verdens fiskerier.⁵⁶ En utvidelse av Islands fiskerisone ville innskrenke Englands uttaksmuligheter. England uttrykker også bekymring over forvaltningen av de fiskebestandene som befinner seg i området og som er under beskyttelse gjennom avtaler mellom Island, England og andre stater i tråd med NEAFC.⁵⁷ Ved utvidelse av Islands fiskerigrense risikerer England å bli ekskludert fra farvann der England har bedrevet fiske. Englands protest innebar så vidt jeg kan se et forbehold, dersom England fikk fortsette sitt fiske og ta del i forvaltningen i den fremtidige islandske sone, så kunne England stille seg velvillig til Islands krav.

*”[q]uestions concerning the conservation of fish stocks in the waters around Iceland are not susceptible in international law to regulation by the unilateral extension by Iceland of its exclusive fisheries jurisdiction to 50 nautical miles from the aforesaid baselines but are matters that may be regulated, as between those two countries, whether or not together with other interested countries and whether in the form of arrangements reached in accordance with the North-East Atlantic Fisheries Convention of 24 January 1959, or in the form of arrangements for collaboration in accordance with the Resolution on Special Situations relating to Coastal Fisheries of 26 April 1958, or otherwise in the form of arrangements agreed between them **that give effect to the continuing rights and interests** of both of them in the fisheries of the waters in question.”*⁵⁸ (min utheving)

Retten påpeker at spørsmål om utvidelse av Islands fiskerigrense er opp til de berørte stater å løse selv. Da med tanke på berørte staters opprettholdelse av rettigheter og interesser. Retten

---

⁵⁵ Judgement of 2. II 1973, (FISHERIES JURISDICTION CASE) (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Iceland).

⁵⁶ R.R. Churhill & A.V. Lowe: “The law of the sea” Third edition Juris Publishing 1999 s288

⁵⁷ Judgement of 2 II 1973 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 8 a,b. .s 6.

⁵⁸ Judgement of 2 II 1973 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 8(b) ICJ, s 6, 7

viser altså at partenes interesser og rettigheter skulle videreføres i området, men at det ver opp til partene selv å løse hvordan dette ble utført. Island besluttet å utestenge Britiske fartøy til tross for rettens konklusjon. Dette illustreres ved neste dom.

2.2.b Fisheries Jurisdiction case of 25 July 1974⁵⁹

Denne rettsaken ble iverksatt da det oppsto uenigheter mellom UK og Island i forbindelse med Islands utvidelse av sin fiskerigrænse og den påfølgende ekskluderingen av Britiske fartøy. Etter første runde, fant retten at den var pliktet til å undersøke de regler som avgjør hvorvidt Island kan utvide sin fiskerigrænse til 50 nm eller ei. Det er interessant å merke seg dommens avsnitt 54:

”[t]he applicant (UK) has expressly recognized Iceland’s preferential rights in the disputed waters and at the same time has invoked its own historic fishing rights in these same waters, on the ground that reasonable regard must be had to such traditional rights by the coastal state, in accordance with the generally recognized principles embodied in Article 2 of the High Seas Convention.”⁶⁰

Over kommer det altså til uttrykk at UK har anerkjent Islands påberopte rettigheter⁶¹ og i samme anledning påberopt egne historiske rettigheter i de omdisputerte farvann. Det som kan være interessant å finne ut her, i forhold til lang tids bruk, er hvorvidt en slik rettighet kan rangeres. Altså hvorvidt en stats historiske rettighet er bedre enn en annen stats. Dette vil i så fall gi et meget verdifullt bidrag til defineringen av et slikt prinsipp.

For ordens skyld finner jeg det naturlig å gjengi Konvensjonen om det frie havs artikkel 2:

”The high seas being open to all nations, no State may validly purport to subject of any part of them to its sovereignty. Freedom of the high seas is exercised under the conditions laid down by these articles and by the other rules of international law. It comprises, inter alia, both for coastal and non-coastal States:

...

---

⁵⁹ International Court of Justice, 1973, 25 July, General List No. 55

⁶⁰ Judgement of 25 VII 1974, ICJ, (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 54, side 25

⁶¹ ”preferential rights”

2 *Freedom of fishing,*

...

*These freedoms, and others which are **recognized by the general principles of international law**, shall be exercised by all States with reasonable regard to the interests of other States in their exercise of the freedom of the high seas.*⁶²(min utheving)

Det var ved Geneve-konferansen i 1958 at Island for første gang brakte på banen at stater som var avhengige av kystfiskeri, skulle nyte privilegier i tilstøtende farvann (preferential rights), dersom man av konserveringshensyn måtte iverksette fangstbegrensinger.⁶³ Det Islandske forslaget fikk ikke gjennomslag. Likevel ble det vedtatt en resolusjon der det skulle vises hensyn ovenfor stater med særdeles avhengighet til det fiskeriet som avvikles.⁶⁴ Den økende anerkjennelsen av "preferential rights" ga også utslag for Færøyenes krav om større kvoteandel.⁶⁵ Dette er med på å vise at dersom en stat er avhengig av en fiskeriressurs, så vil denne staten ha større sannsynlighet for å få gjennomslag for sine krav. Retten forsøkte altså å finne argumenter for at Island hadde krav på å utvide sin fiskerigrense til 50 nm. Ettersom Island var den første staten til å innføre og påberope "preferential rights" er det ikke urimelig å anta at Island selv burde falle inn under dette punktet. Island ville imidlertid oppnå eksklusive rettigheter i fiskerisonen. Dersom Island opprettet en fiskerigrense på 50 nm, ville dette diskriminere stater som tidligere har drevet fiske i de gjeldene farvannene. Dermed ville Britiske fartøyer få ressurstilgangen redusert.⁶⁶ Retten konstaterer imidlertid at en kyststat som oppfyller kravene om "preferential rights" ikke medfører retten til å ekskludere andre stater med konkurrerende interesser. Dermed er det klart at dersom en stat blir tilkjent kvoter basert på lang tids bruk, så deles prinsippet inn i to retninger. Den første vil da kunne sies å være en form for grunnstammen av prinsippet om lang tids bruk, slik som UK i dette tilfellet påberoper seg. Den andre veien er et prinsipp som er av en sterkere karakter slik at det skal gi fortrinn ovenfor andre stater, "preferential rights." Spørsmålet videre for "preferential rights," er hvilke prioriteter eller fortrinn dette skal innebære for den fortrinnsberettigete part. I dette tilfelle legger retten ned forbud mot ekskludering av UK ved en eventuell utvidelse av den Islandske fiskerigrense. Preferential rights ser altså ut til å ha samme grunnstamme som en ordinær historisk rettighet, at ekskludering ikke kan forsvares.

---

⁶² Buflod, Sannes og Aasebø: "Folkerettslig tekstsamling" 2. utgave Cappelen Akademisk forlag 2004. Konvensjonen om det frie hav – 29. april 1952, Artikkel 2. side 300

⁶³ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 55 side 25.

⁶⁴ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 56 side 26.

⁶⁵ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 58 side 27

⁶⁶ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 60, og 61 side 28

”The concept of preferential rights is not compatible with the exclusion of all fishing activities of other States. A coastal State entitled to preferential rights is not free, unilaterally and according to its own uncontrolled discretion, to determine the extent of those rights. The characterization of the coastal State’s rights as preferential implies a certain priority, but cannot imply the extinction of the concurrent rights of other States, and particularly of a State which, like Applicant, has for many years been engaged in fishing in the waters in question, such fishing activity being important to the economy of the country concerned. The coastal State has to take into account and pay regard to the position of such other States, particularly when they have established an economic dependence on the same fishing grounds.”⁶⁷

Dette viser at dersom en stat er økonomisk avhengig av en fiskeriressurs, noe som helt klart er oppstått ved lang tids bruk, så vil denne staten ifølge internasjonal lov, være prioritert til å få en større andel av ressursene i tilstøtende farvann. Noe som også ble påpekt i dommen av 1951, der Norge fikk tilkjent fiskebanker ved Porsanger. Det er ikke utenkelig at Island dro erfaringer av denne dommen, og så at ettersom Norge fikk anerkjennelse for å trekke grunnlinjer som kunne virke avvikende fra vanlig praksis, så kunne Island hevde ”preferential rights” i sine tilstøtende farvann.

Avsnitt 62 i dommen ovenfor forteller at Island har et legitimt krav på ”preferential rights,” men også at England har rettigheter som har kommet over lang tids bruk. Det dukker da opp et interessant punkt, kan en sterk rettighet basert på lang tids bruk og økonomisk avhengighet, overkjøre en svakere rettighet basert på samme? Svakere fordi avhengigheten kan tenkes å være mer avgjørende for en liten Stat med færre næringer, enn for England som har en næringsstruktur som er langt mer variert. Svaret på dette ligger i sitatet over. Det er altså slik at en stat hvis rettigheter er fortrinnsberettiget, så skal dette taes hensyn til i den grad at stater som ikke har slike rettigheter likevel skal få plass i ressursuttaket. Med andre ord, så skal ikke stater med ”kun” historiske rettigheter utryddes til fordel for stater som har fortrinnsberettigete historiske rettigheter. Derimot er det ikke sagt at fortrinnsberettigete stater ikke kan øke sin egen kvote og redusere andre staters kvoter. Dette så fremt og så langt at de andre partene ikke blir ruinert. Slik jeg forstår det kan altså en stat med fortrinnsberettigete

---

⁶⁷ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 62 side 28

historiske rettigheter øke sitt ressursuttak like mye som tilsier at de andre aktørene står igjen med null i profitt.

Det heter i avsnitt 64 at

*”[I]t is pointed out in particular that wide-spread unemployment would be caused among all sections of the British fishing industry and in ancillary industries and that certain ports – Hull, Grimsby and Fleetwood – specially reliant on fishing in the Icelandic area, would be seriously affected.”*⁶⁸

*”Iceland has for its part admitted the existence of the Applicant’s historic and special interests in the fishing in the disputed waters.”*⁶⁹

Likevel ville Island ekskludere England fra sin eventuelle utvidete fiskerisone. Etter mitt skjønn kan en grunn til dette være at Island mente sine historiske rettigheter var bedre enn britenes. Ettersom Island har ”preferential rights” er dette synet til en viss grad riktig, men like fullt innebærer dette ingen rett til å ekskludere. Dommen gir et tydelig uttrykk for at lang tids bruk medfører rettigheter.⁷⁰ Utstrekkelser av denne rettigheten kan variere, som vist ved ”preferential rights,” alle er like, men noen er likere. Med dette følger altså det viktige kriteriet om forbud mot diskriminering, i form av utestenging. Videre legger retten ned en begrensning, ”preferential rights” kan ikke ansees for å være statiske.

*”[t]he preferential rights are a function of the exceptional dependence of such a coastal State on the fisheries in adjacent waters and may, therefore, vary as the extent of that dependence changes.”*⁷¹

Denne spesielle avhengigheten kan være gjenstand for enten livsvilkårene til befolkningen, eller den økonomiske utviklingen til det gitte området.

---

⁶⁸ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 64 side 29

⁶⁹ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 65 side 29

⁷⁰ “[t]he Court is bound to conclude that the Icelandic Regulations of 14 July 1972 establishing a zone of exclusive fisheries jurisdiction extending to 50 nautical miles from baselines around the coast of Iceland, are not opposable to the United Kingdom, and the latter is under no obligation to accept the unilateral termination by Iceland of United Kingdom fishery rights in the area.” Judgement of 25 II 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 76, side 30

⁷¹ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 70 side 31

*”[a]s was expressly recognized in the 1965 Exchange of Notes, a coastal State’s exceptional dependence on fisheries may relate not only to the livelihood of its people, but to its economic development.”*⁷²

Et annet viktig kriterie for utstrekningen av ”preferential rights,” er at statene selv er forpliktet til å forhandle for å kartlegge prinsippet.

*[I]t is implicit in the concept of preferential rights that negotiations are required in order to define or delimit the extent of those rights.”*⁷³

Dette er en veldig interessant avgrensing av prinsippet å merke seg. Dette fordi påberopelsen av prinsippet vil føre til ulike utslag fra sak til sak. Når et slikt prinsipp av denne særdeles viktige karakteren skal overlates til partiske og subjektive forhandlinger er jeg redd at prinsippet vil miste styrken sin. Dette fordi forhandlingene kan bli preget av andre forhold som påvirker partene. Forhandlingsplikten står for øvrig i samsvar med FN Charterets artikkel 33, der forhandlinger er en av de mulige fredelige løsningsmetodene.⁷⁴

Altså, dersom Norske mottak legges ned og at båtene må reise lenger for å lande fangst, så undergraves den norske muligheten for å hevde ”preferential rights.” En slik anerkjent rettighet må nødvendigvis gi utslag i en lovmessig rett til å få større kvoter.

*“[i]n allocating the annual shares on the basis of the past performance of the parties in the area, assign an additional share to the coastal state on the ground of its preferential right in the fisheries in its adjacent waters.”*⁷⁵

Større kvoter fører til mer råstoff til anleggene og gir store positive ringvirkninger i distriktene. Det er imidlertid gjennom forhandlinger at kvoter fordeles. Hvorvidt ”preferential right” gir utslag, antar jeg for eksempel kan være et resultat av nedprioriteringer på enkelte arter, omprioriteringer i fiskeripolitikk, eller forsakelser på ett område for å slå sterke igjennom på andre.

---

⁷² Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 70 side 31

⁷³ “[a]s was already recognized in the 1958 Geneva Resolution on Special Situations relating to Coastal Fisheries, which constituted the starting point of the law on the subject.” Judgement of 25 VII 1974 ICJ avsnitt 74 side 33

⁷⁴ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 75 side 33

⁷⁵ Judgement of 24 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 50 side 195

Tyskland protesterte også på Islands utvidelse av fiskerigrense til 50 nm. Tyskland ønsket en avtale der internasjonale rettsprinsipper og alle staters historiske interesser skulle komme til uttrykk.⁷⁶ Partene kom ikke til enighet og sommeren 1974 falt ny dom. Tyskland hevdet at Island ikke hadde rett til å ekskludere andre stater på bakgrunn av ”preferential rights.” Ettersom denne dommen angår samme sak som over og foregår i samme tidsrom, er det heller ikke uventet at konklusjonene til retten blir de samme. Retten fastslår at ”preferential rights” ikke medfører rett til å ekskludere andre stater fra å fiske.⁷⁷ Hva tidsperspektiv angår hevder Tyskland historiske rettigheter etter å ha fisket i farvannene siden slutten av 1800-tallet, med et opphold under 2. verdenskrig.⁷⁸ Begge stater anerkjenner hverandres rettigheter i den utstrekning at Island blir anerkjent ”*preferential rights*,” og Tyskland blir anerkjent historiske rettigheter. Uenigheten lå altså i ekskluderingsspørsmålet. Retten konkluderer med at Island får utvide sin fiskerigrense med tanke på Tyskland, men at Island ikke under noen omstendigheter har rett til å ekskludere Tyskland fra å fiske i de gitte områdene. Videre blir Island og Tyskland pålagt å innlede forhandlinger for å løse fordelingsspørsmålet som oppstår ved de to ulike retningene av historiske rettigheter.⁷⁹ Denne dommen viser som forrige at lang tids bruk gir adgang. Selve fordelingen mellom statene overlates altså til forhandlinger.

---

⁷⁶ Judgement of 2 II 1973 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 19 side 57

⁷⁷ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 54 side 196

⁷⁸ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 55 side 197

⁷⁹ Judgement of 25 VII 1974 (FISHERIES JURISDICTION CASE) avsnitt 77 side 205

2.3 Maine-gulfen

Jeg ønsker å benytte meg av denne dommen for å vise at prinsippet om lang tids bruk kan opphøre dersom to eller flere stater oppretter fiskerigrenser med gjensidig anerkjennelse. I 1984 ble den Internasjonale domstolen i Haag bedt om å trekke en enkel linje for å avgrense både en 200 nm eksklusive fiskerigrense og kontinentalsokkelen i Maine-gulfen som deles av USA og Canada.⁸⁰ Begge parter ville selvsagt ha størst mulig del av gulfen under sin jurisdiksjon. USA hevder at forholdene som tilsier at USA skulle ha gehør for sine krav ble bevist gjennom aktiviteten USA har hatt i gulfen. Det pekes på at deler av befolkningen i USA har drevet fiske siden før USA ble et uavhengig land. Altså lang tids bruk. Videre hevder USA at området Georges Banks (utenfor the gulf of Maine) har vært dominert av Amerikanske fartøyer og til sist at:

*“[t]he exercise by the United States and its nationals for more than 200 years of the responsibility for aids to navigation, search and rescue, defence, scientific research, and fisheries conservation and management.”*⁸¹

Det som er interessant er at retten finner at verken USA eller Canada påberopte seg historiske rettigheter. USA benyttet argumentasjon som skulle tilsi historiske rettigheter, men selve uttrykket ble ikke benyttet. For Canada sin del ble det argumentert sterkere med den økonomiske avhengigheten til ressursene.⁸² En slik økonomisk avhengighet impliserer altså lang tids bruk og synes å være et sterkt element i prinsippet. Slik jeg forstår det sto begge Statene likt i avhengighet og lang tids bruk. Retten fant at midtlinjeprinsippet skulle benyttes for å dele gulfen mellom Statene.⁸³ Midtlinjen skulle søke å ikke ha negativ innvirkning på de sosioøkonomiske forholdene på Nova Scotia. Skjønt denne avhengigheten har kommet av et fiskeri som kun hadde pågått i 15 år, da Canada etablerte fiskerier på Georges Bank.⁸⁴ Retten konkluderte med at ettersom både Canada og USA hadde opprettet 200 nm eksklusive fiskerisoner, så opphørte enhver rettighet til å drive fiske i den andre stats sone.

---

⁸⁰ Judgement of 12 X 1984 (CANADA/ UNITED STATES OF AMERICA)

⁸¹ Judgement of 12 X 1984 (CANADA/UNITED STATES OF AMERICA) avsnitt 12 pkt 3c side 259

⁸² Judgement of 12 X 1984 (CANADA/UNITED STATES OF AMERICA) avsnitt 234 side 341

⁸³ Judgement of 12 X 1984 (CANADA/UNITED STATES OF AMERICA) avsnitt 201 side 329

⁸⁴ Judgement of 12 X 1984 (CANADA/UNITED STATES OF AMERICA) avsnitt 234 side 341

Midtlinjeprinsippet kunne derfor benyttes og linjen skulle trekkes uten hensyn til tidligere bruk eller krav om skift i linjen grunnet dette.⁸⁵

Dette viser at historiske rettigheter opphører i det en stat oppretter eksklusive fiskerigrenser i områder som deles med en eller flere stater, dersom disse statene også anerkjenner opprettelsen og oppretter sine egne eksklusive fiskerigrenser. Altså, dersom slike eksklusive fiskerigrenser opprettes i en avgrenset farvann får ikke lang tids bruk noen betydning ved ytterligere avgrensninger ved et senere tidspunkt. Nok en gang ser vi at retten ikke blander seg inn i selve allokeringen, men snarere adgangsbegrensningen. Prinsippet om lang tids bruk opphører innen rammen av "due regard." Både Canada og USA skal ha "due regard" ovenfor hverandre.

---

⁸⁵ Judgement of 12 X 1984 8CANADA/UNITED STATES OF AMERICA) avsnitt 237 side 342

2.4 Utvidelse av Grønlandsk fiskerigrense

Danmark ønsket å utvide sin fiskerigrense fra Grønland mot Jan Mayen. Danmark ville at retten skulle trekke en fiskerigrense på 200 nm fra Grønlands grunnlinjer og på samme tid avgrense kontinentalsokkelen med en felles linje i retning av Jan Mayen. Norge motsatte seg dette og mente at midtlinjeprinsippet skulle være gjeldende. Danmark bruker annen argumentasjon enn det jeg hadde forventet å finne. I liten grad blir ”lang tids bruk-kortet” benyttet. Danmark ytrer at Grønlands befolkning nyter godt økonomisk av fiskeriet i Grønlandssonen. Samtidig ble også Inuitenes avhengighet til ressursene ved øst Grønland pekt på, da med særlig henblikk på sel og hvalfangst. Norge slo tilbake med samme mynt ved at farvannet også hadde vært gjenstand for norsk sel- og hvalfangst i lang tid. Likevel kom det ikke noe direkte krav om historiske rettigheter.⁸⁶ Dette til tross for at Danmark også pekte på ”kulturelle faktorer,”⁸⁷ selv om retten avviste dette elementet.⁸⁸ Dommen illustrerer at dersom man skal hevde rettigheter kommet til over lang tids bruk, så må nødvendigvis argumentasjonen oppfylle kriteriene som har blitt nøstet opp så langt i oppgaven. Økonomisk avhengighet, moderate and reasonable.

Det holder altså ikke å hevde lang tids bruk, og kulturelle faktorer, selv om disse faktorene dreier seg om urbefolkning. Norge klarer ikke å overbevise retten at det er:

”[r]eason to consider either the limited nature of the population of Jan mayen or socio-economic factors as circumstances to be taken into account.”⁸⁹

Inuitene ser heller ikke ut til å være avhengig av større sone for å opprettholde sin kultur og ble altså ikke vektlagt av retten. Avhengighetsspørsmålet ser ut til å ha stor tyngde i kartleggingen av historiske rettigheter.

---

⁸⁶ Judgement of 14 VI 1993 (DENMARK v. NORWAY) avsnitt 74 side 71

⁸⁷ Judgement of 14 VI 1993 (DENMARK v. NORWAY) avsnitt 79 side 73

⁸⁸ Judgement of 14 VI 1993 (DENMARK v. NORWAY) avsnitt 80 side 74

⁸⁹ Judgement of 14 VI 1993 (DENMARK v. NORWAY) avsnitt 80 side 74

Del III

ANALYSE OVER LANG TIDS BRUK OG PÅVIRKNINGEN AV RESSURSADGANG OG ALLOKERING

3.1 Hvilke funn ble gjort i Utenriksdepartementets arkiv?

Under vil jeg belyse noen oppfatninger rundt historiske rettigheter og lang tids bruk. Noen representerer EU-medlemsstater mens andre EU sentralt.

Fra ambassaden i Brussel kom følgende tekst 29.12.1971, basert på uspesifiserte belgiske kilder:

”[E]rklæringen ...] om fiskeriordningen dekker bare den adgang til fiske som hjemles i avtalebundne rettigheter (la situation de droit), men derimot ikke slik adgang som fiskerne mener aa ha hevd paa i form av praksis (la situation de fait). Belgierne har f eks ab nabolandsavtale med Frankrike om fiske innenfor tremilsgrensen. Den omfatter ikke rettigheter eller praksis mellom 3 og 6 mil eller 3 og 12 mil, ettersom disse farvann tidligere var frie farvann. Den nye tilleggserklæring (doc. 846) er ment aa gi det noedbendige vern her. Uten at Ambassadens Belgiske kilde kunne spesifisere naermere om det gjaldt Groenlandskysten eller Danskekysten, antydet han at Belgia ogsaa med en slik erklæring ogsaa mente aa ha dekket sine fiskeres adgang til fortsatt fiske i samsvar med praksis foer 12.12.71 overfor Danmark.”⁹⁰

En hastemelding fra Den norske ambassade i København datert 16.12.1971 og er gjengir deler av et referat av Nørgårds muntlige redegjørelse som var av interesser for det daværende fiskeriproblemet.

”[f]or Groenlands vedkommende blev der aftalt en serlig bestemmelse, nemlig at Danmark faar ret til i en periode paa op til fem aar, uanset at fiskeriterritoriet generelt forbeholdes fiskere i Groenland, at opretholde traditionelt fiskeri udoevet af syddanske eller faeroeske fiskere. I hvilken udstrekning, denne ret vil gaelde, vil blive afgjort efter interne forhandlinger

---

⁹⁰ UD 44.36/37 bind 15 J.Nr. 022409 II UD 29. desember 1971

mellem parterne. De historiske rettigheder, som bl.a. Tyskland, Frankrig og Storbritannien har haft til fiskeri ved Groenland, bortfalder derimod som aftalt i 1963 den 31. mai 1973."⁹¹

Ved medlemskap i EU ville altså Danmark opprettholde sitt fiskeri i den Grønlandske sone i en overgangsperiode. Andre medlemsstaters historiske rettigheter ville utløpe som nevnt i 1973, etter en ti-års overgangsperiode. Danmark fikk en overgangsperiode på fem år.

Det franske synet nedenfor er her representert ved de ytringer Frankrike kom med rundt utvidelsen av EU på 1970-tallet. Slik jeg tolker dette vil ikke historikk ha noen betydning for hvem som skulle ha adgang til nye medlemstaters farvann. Slik at i denne sammenhengen ser det ut til at frankrike heller bort fra ideen om historikk som en avgjørende faktor i ressursallokeringen. Frankrike talte også for at valgfriheten av landingshavn skulle være total.

*"[a]dgangen til et lands farvann skulle være fritt for fiskere fra alle medlemsland ... Enten fisken var fanget utenfor eller innenfor fiskerigrensen i et medlemsland, måtte følgelig fangsten kunne bli markedsført i et hvilket som helst land i CEE, uansett det flagg som vedkommende fartøy førte.."*⁹²

Irland var skuffet over at man ikke hadde fått innrømmet noen unntaksområder ved et eventuelt EU-medlemskap.

*"[D]e problemer av økonomisk art som irske kystområder sto ovenfor, ville ikke bli løst på 10 år, og det måtte derfor i ordningen være klart definert at denne skulle fortsette med eksklusive fiskerettigheter innenfor tradisjonelle områder."*⁹³

I forhold til eksklusive fiskerisoner innen EU, anså Italia (på 1970-tallet) at historiske rettigheter var noe som burde avskrives. (*"the aim of relative stability is to ensure a fair mechanism for the distribution of fisheries resources based on the legal recognition of historical fishing rights."*)⁹⁴, ville man kanskje kunne benytte seg av "effektivitetsprinsippet" og dermed argumentere for bedre økonomiske løsninger for fellesskapet, ved en eventuell

---

⁹¹ UD 44.36/37 bind 15 J.Nr. 021731 II UD 16. desember 1971

⁹² UD 44.36/37 bind 3 J.Nr. 008812 II UD 22. mai 1970

⁹³ UD 44.36/37 bind 12 J.Nr. 019721 II UD 10. november 1971 "Møte mellom representanter for de fire søkerland i Brussel. Den felles fiskeripolitikk."

⁹⁴ Marine resources,- property rights, economics and environment. 2002 vol 14

økning av den Italienske flåte. Utfasing innebærer overgangsordninger og usikkerhet for fremtidige allokeringer.

“[I]talia ser det som et vesentlig maal en balansert fordeling av ressursene. Fiske basert på historiske rettigheter bør ”phases” ut.”⁹⁵

Det virker som at tyskerne kun for ”syns skyld” internt, legger vekt på historiske ”rettigheter” for å ha på sitt rene at de har ”slått et slag” for sin egen fiskeripolitikk. Dermed virker det som at Tyskland benytter prinsippet på samme måte som jeg mener Norge benytter prinsippet i dag. Blott som et begrep å pynte på teksten med for å maskere slett arbeid eller en dårlig avtale. I et internt skriv i UD uttrykkes det bekymring for at medlemsskapsavtalen er utformet slik at det norske folk ikke vil godta den, og at man burde forsøke å gjøre den mer ”spiselig” for det norske folk.⁹⁶ Dette skrevet ble lekket ut til pressen. 17. mars 1972 fikk utenriksminister Andreas Cappelen brev fra Stortingspresidenten med følgende spørsmål:

”Hva har Utenriksministeren å bemerke til Dagbladets nye beskyldninger mot norske embetsmenn ved onsdag 15. mars d.å å påstå at fiskeriprotokollen er ”fisket” for å gjøre fiskerivtalen mer salgbar i hjemlandet?”⁹⁷

Cappelen avfeide at man hadde den intensjon å føre det norske folk bak lyset, og at det hele gjaldt tolkningen og oversettelse av enkeltuttrykk.

”[M]ed hensyn til status quo hadde tyskerne gitt uttrykk for betenkeligheter ved aa utskytte fiskeripolitikken til fremtiden, baade fordi det antakelig ville ta lang tid aa forene synspunktene og i betraktning av FN-konferansen i 1973 og smittefaren fra en utvidet fiskerigrense rundt Island. Det siste hadde vaert tyskernes egentlige bekymring. De hadde sagt at fiske innenfor 12-milsgrensen spilte liten oekonomisk rolle for dem. Schoeyen nevnte at det var merkelig paa denne bakgrunn at tyskerne hadde anmodet om aa faa inn bestemmelsen om de historiske rettigheter i kommisjonsutkastet, og fik av sine britiske kolleger det ”personlige tip” at tyskerne ville droppe bestemmelsen ved foerste anledning.

---

⁹⁵ UD 44.36/37 bind 24 J.Nr.027921 I UD 16. oktober 1976

⁹⁶ UD 44.36/37

⁹⁷ UD 44.36/6.84 Fisk Norg/ CEE bind 7 Jnr. 005561 II UD

Bestemmelsen var tatt inn for aa kunne vise forbundsdagen at det var slaatt et slag for tyske fiskeriinteresser.”⁹⁸

”[i]t is said that fisheries may be limited to those vessels which traditionally exercise fishing activities in these waters and from the ports of the geographical coastal area. We understand this to mean that all fishing vessels of the country in question may fish in these waters provided they have done so traditionally?”⁹⁹

Sitatene over representerer vel ikke direkte det danske syn, men det reflekterer hvilken tolkning danskene gjør seg rundt EU-regelverk. På en måte kan man vel da si at den danske tolkning representerer det Danske syn, skjønt tolkningen er vridd i den retning som EU har lagt an. Med dette mener jeg at Danmark muligens ville formulert seg annerledes dersom Danmark ikke var blitt ”ledet” av EU.

”[W]e consider it an essential problem if the Faroese Community`s possibilities for economic development should be substantially reduced, in the case that Faroese fishermen are excluded form traditional fishing grounds because of the extension of the fishing limits of other nations.”¹⁰⁰

Færøyene sier ikke direkte her at de har historiske “rettigheter,” men de uttrykker bekymring for utvidelsen av staters fiskerigrense. Utvidelsen av denne kunne ha negativ innvirkning på Færøyenes økonomi. Færøyene er altså redde for å miste ”traditional fishing grounds,” men krever da indirekte opprettholdelse av adgangen til disse områdene på grunnlag om prinsippet om lang tids bruk.

Historiske rettigheter i EU er ikke sammenfallende med det prinsipp om lang tids bruk.¹⁰¹ Det er viktig å merke seg at lang tids bruk internasjonalt innebærer at et vedvarende ressursuttak skal opprettholdes grunnet tidsperioden uttaket har funnet sted. I EU er de historiske rettighetene et begrep som illustrerer tidligere ressursuttak. Uttak som ellers i internasjonal rett trolig ville falt under lang tids bruk. Grunnet medlemskap i EU bortfaller disse uttakene

---

⁹⁸ UD 44.36/37 bind 12 J.Nr.01872 II UD 4. november 1971

⁹⁹ UD 44.36/37 bind 12 J.Nr 019597 II UD 09.12 1971

¹⁰⁰ UD 44.36/37 bind 12 ”Statement by Mr. Atli Dam, Chairman of the Faroese Representative Council, at the Meeting at Ministerial Level between Denmark and the European Communities, the 9th November 1971.”

¹⁰¹ Lang tids bruk har blitt hyppig omtalt som historisk rettighet, for å motvirke forvirring har jeg i denne avhandlingen forsøkt å benytte lang tids bruk som et samlende begrep.

etter en gitt overgangsperiode. Historiske rettigheter i EU blir mer som et midlertidig redskap for å opprettholde den relative stabiliteten i overgangsperioder:

”Med mindre annet er bestemt i dette kapitlet, får bestemmesene i dette avsnitt om adgang til farvann anvendelse i en overgangsperiode som skal opphøre når fellesskapsordningen for fisketillatelse iverksettes.”¹⁰²

Dersom EU også velger å innføre omsettelige kvoter, vil dette være kroken på døren for EUs historiske rettigheter. Paulo Casaca uttalte i en e-post at EUs historiske rettigheter var tidligere, altså utløpte rettigheter. Historiske rettigheter i EU kan synes å være et begrep som mange misforstår og støtter seg trøstende til. Dette kan være en farlig misforståelse da denne kan føre til nedbygging av distriktene.

---

¹⁰² Stortingsforhandlinger 1993-94 3d, St.meld. 40 UD, Særskilt vedlegg nr. 1 til St.meld. nr. 40 (1993-94) Avsnitt II ”Adgang til farvann og ressurser” artikkel 37, side 17

3.2 Ble lang tids bruk vektlagt av Norge under opprettelsen av NØS?

Jeg ønsker å starte med å se hvordan lang tids bruk ble behandlet under opprettelsen av norsk økonomisk sone. Dette fordi opprettelsen av sonen ville kunne påvirke andre staters ressursuttak. Farvann som tidligere var åpent hav ble underlagt en kyststats jurisdiksjon. Lang tids bruk ble vektlagt under opprettelsen av NØS. Det viktige å merke seg her er at påberopelsen av prinsippet ikke kom fra Norge, men fra stater som var engstelige for å bli adgangsbegrenset i farvann under fremtidig norsk jurisdiksjon.

”[K]ommisjonen konstaterer under punkt 1.3.3 at opprettelsen av en norsk 200 mils økonomisk sone i 1976 ”uten beskyttelse av de tradisjonelle fiskerier” vil alvorlig true visse typer fiske for flere medlemsland”¹⁰³

EU ytrer bekymring for en norsk opprettelse av en eksklusiv økonomisk sone. Dersom ikke EUs interesser fikk en form for beskyttelse gjennom opprettholdelse av tradisjonelle fiskemønster.¹⁰⁴

”[a]mbassador ullastres calvo, fremholdt i sitt aapningsinnlegg at han ikke bestred tendensen i den internasjonale havrett i retning av 200 mils økonomiske soner, men at spanske fiske i den fremtidige ef-sone ikke bare var basert paa lange historiske tradisjoner, men ogsaa var forankret juridisk til flere internasjonale konvensjoner som f eks genevekonvensjonen av 1958 og london-konvensjonen av 1964”¹⁰⁵

Ambassadøren sier at 200 mils økonomiske soner kan forsvares dersom flaggstatens interesser blir opprettholdt. Calvo omgjør denne interessen for fortsatt fiske til en rettighet gjennom henvisningen til to konvensjoner. I tillegg understreker han gyldigheten ved å tillegge interessen prinsippet om lang tids bruk, om enn overdrevet.

---

¹⁰³ UD 44.36/37 bind 24 J.Nr. 000825II UD 7.desember 1976

¹⁰⁴ Tradisjonelt fiskemønster er geografiske områder som over lengre tid har vært gjenstand for marint ressursuttak.

¹⁰⁵ UD 44.36/37 bind 25, J.Nr 033256 I UD 7. desember 1976

Norge la mer vekt på de geografiske forhold, spredt bosetting og den totale økonomiske avhengigheten mange distrikter i Norge hadde av fiskeri. Dette er sammenfallende med det jeg forstår som "preferential rights." Et begrep Island brakte på banen noe før Norge utvidet fiskerigrensen.

3.3 Ble lang tids bruk vektlagt under utvidelse av fiskerigrenser?

Lang tids bruk ble vektlagt som et prinsipp under forhandlinger om utvidelse av Dansk fiskerigrense. Likevel er det interessant å bemerke at det ikke blir til orde for samme argumentasjon som andre europeiske stater med samme fiskeinteresser basert på lang tids bruk.

”[I]nnledningsvis slåes det fast at hittil er nederlandsk fiske aldri blitt hindret av urettmessige utvidelser av fiskerisoner. I denne forbindelse blir det fremholdt at den nederlandske regjering betraktet Danmarks utvidelse av fiskerigrensen i 1967 – som medførte utelukkelse av nederlandske fiskefartøyer – som rettmessig i betraktning av at nederlandske fiskere ikke kunne påpeke historiske rettigheter.”¹⁰⁶

Funnet over er hentet fra UDs arkiv og illustrerer synspunkter utenfor det internasjonale rettsapparatet. Nederland viser altså aksept for kyststaters utvidelse av fiskerigrenser og peker også på gyldigheten av utestenging for stater som ikke kan påberope seg prinsippet om lang tids bruk.

---

¹⁰⁶ UD 44.36/37 bind 3 J.Nr.009054 II UD 27. mai 1970

3.4.a Lang tids bruk i EU – hva innebærer egentlig historiske rettigheter?

1994-traktaten:

”Med mindre annet er bestemt i dette kapittel, får bestemmelsene i dette avsnitt om adgang til farvann anvendelse i en overgangsperiode som skal opphøre når fellesskapsordningen for fisketillatelse iverksettes.”¹⁰⁷

”Norges tiltrødelse til Den europeiske union medfører likevel at tildelingen av de ressurser som medlemsstatenes, herunder Norges, fartøyer har adgang til farvannene innenfor 200 nautiske mil rundt Svalbard, og forvaltningen av denne tildelingen vil bli fastsatt av Unionen på grunnlag av nåværende praksis i samsvar med Fellesskapets regelverk, særlig reglene om den felles fiskeripolitikk.”¹⁰⁸

Som det fremgår av sitatene over ble Norge forpliktet til å overføre all jurisdiksjon i norske farvann og farvann under norsk jurisdiksjon til EU etter en gitt overgangsperiode. Dette innebærer at tidligere (historiske) norske kvoter ville bortfalle for så å bli allokert på ny av EU til de medlemsstater EU ønsker, i tråd med den til enhver vedtatte fiskeripolitikk

---

¹⁰⁷ Medlemskapsavtalen, kapittel 3, avsnitt II artikkel 37 ”forhandlinger om Finlands, Norges, Sveriges og Østerrikes tiltrødelse til Den Europeiske Union.” 12. april 1994

¹⁰⁸ Medlemskapsavtalen, protokoll 7 artikkel 1 12. april 1994

3.4.b Dersom man har en historisk ”rettighet,” hvilken fremtid kan denne ”rettigheten” ha?

Det kan virke som at en fiskeriavtale gir en ”historisk rettighet.” Når avtalen utløper, er også den ”historiske rettigheten” over.

”[B] (Bombassei) gjentok hva Boegner hadde sagt om tillit til institusjonene. Jeg svarte til dette at Norge som et lite land hadde full forståelse for institusjonenes betydning og det vern som slike institusjoner ga smaa land. I det foreliggende utkast kunne en imidlertid gjennom konkrete tilfeller peke paa at institusjonene neppe ville gi oss det vern som vi mente vi maatte ha. Jeg viste til at tyskerne allerede hadde reist krav om aa faa fiske mellom 6 og 12 mil i samsvar med saakalte tradisjonelle naa forfalte rettigheter.”¹⁰⁹

”[D]e tyske krav om aa faa igjen rettigheter som Tyskland hadde pe. 01.10.70 er falt ut. Formelen er nu slik at de krever opprettholdt de rettigheter de har per i dag, og at de skal fortsette saalenge spesialregimet fortsetter. W. opplyste at dette gjaldt rettigheter til aa fiske utenfor Groenland, og som varer ut 1973”¹¹⁰

Som vist over fikk Danmark en fem-års overgangsperiode i området rundt Grønland. Tyskland fikk en 10-års periode som etter ti år skulle opphøre. Det virker som at Tyskland innså at de hadde inngått en dårlig avtale og prøvde å hevde lang tids bruk over avtalens gyldighet. Dette førte ikke frem. Historiske rettigheter i EU er altså rettigheter som er avviklet, elle runder avvikling til fordel for den felles fiskeripolitikk. Lang tids bruk førte altså ikke frem verken som et adgangskort eller kvotefordelingsprinsipp.

---

¹⁰⁹ UD 44.36/36 bind 11 J.Nr 018719 II UD 30.10 1971

¹¹⁰ UD 44.36/37 bind 12 J.Nr. 019109 II UD 5. november 1971

3.5 Kan man trekke paralleller ut i fra redskapsteknologiske fremskritt?

”[E]t stadig økende antall fiskebestander er eller vil bli kvoteregulert i NEAFC. ... Rent generelt kan en si at en kyststat som fra historiske tider har drevet tradisjonelt fiske med hovedsakelig passive redskaper har kommet svakt ut på dette kvotefordelingsgrunnlag. kvotefordelingsgrunnlag pga den teknologiske utvikling som i stor grad har redusert kyststatens geografiske konkurransefortrinn ovenfor fjerntliggende stater og gjort det mulig for de sistnevnte (havfiskestatene) å øke innsatsen sterkt i fjerne farvann over et kort tidsrom ved å ta i bruk store moderne fangstenheter med stor kapasitet og mobilitet.

”havfiskenasjoner” som har fått tildelt kvoter på ”kyststatsbestander” vil kunne hevde at kvoten representerer en internasjonal prinsipiell erkjennelse av deres historiske rett til å drive fiske på slike bestander, og at kyststatens fiskerigrenseutvidelse ikke må hindre dem i å bruke denne rett.”¹¹¹

Her står det altså at fiske som har foregått tradisjonelt og har vært drevet fra historiske tider er et kvotefordelingsgrunnlag i forhold til NEAFC. Likevel vil tradisjonelle passive redskaper som line og garn komme i annen rekke for mer moderne og kommersielle redskaper. Selv om dette er skrevet for en del år tilbake, er det likevel interessant å ta med hva tidligere fiskeriminister Eivind Bolle mener om bruken av historikk.

”Under alle omstendigheter tar man med seg fortiden i alle vurderinger. Historikk har sin betydning, men ikke den store slagkraften. Fortiden er forbi.”¹¹²

Det kan synes som om Bolles betraktninger stemmer overens med kvotefordelingsgrunnlaget til NEAFC i forhold til at man har tatt hensyn til tradisjonelle passive redskaper, men at man lar mer kommersielle hensyn komme foran. Historiske rettigheter skal ikke fjernes, men kun taes med i betraktning. Betydningen av historikken i følge Bolle, ser ut til å være at historikken er et verktøy i vurderinger i nye allokeringsspørsmål. Dermed blir det vel ikke urimelig å hevde at de norske kystfiskeriene står i en mindre heldig posisjon. Altså,

---

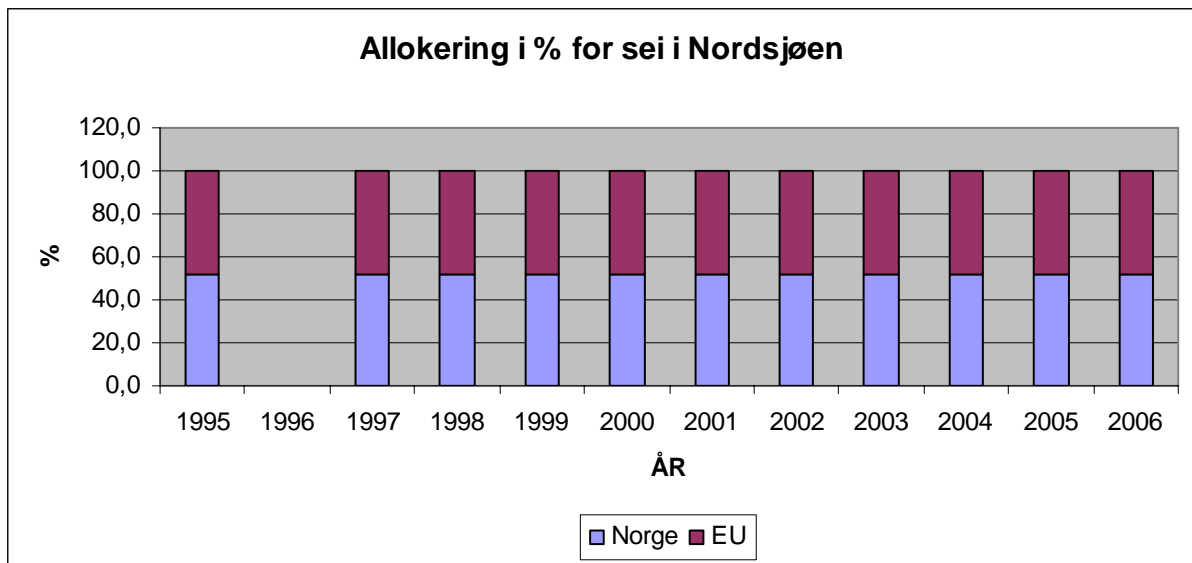
¹¹¹ UD 44.36/37 Jnr 028107 I UD, 1975, London 15. okt 1975, Remøy

¹¹² Intervju av Eivind Bolle 21.07.2006

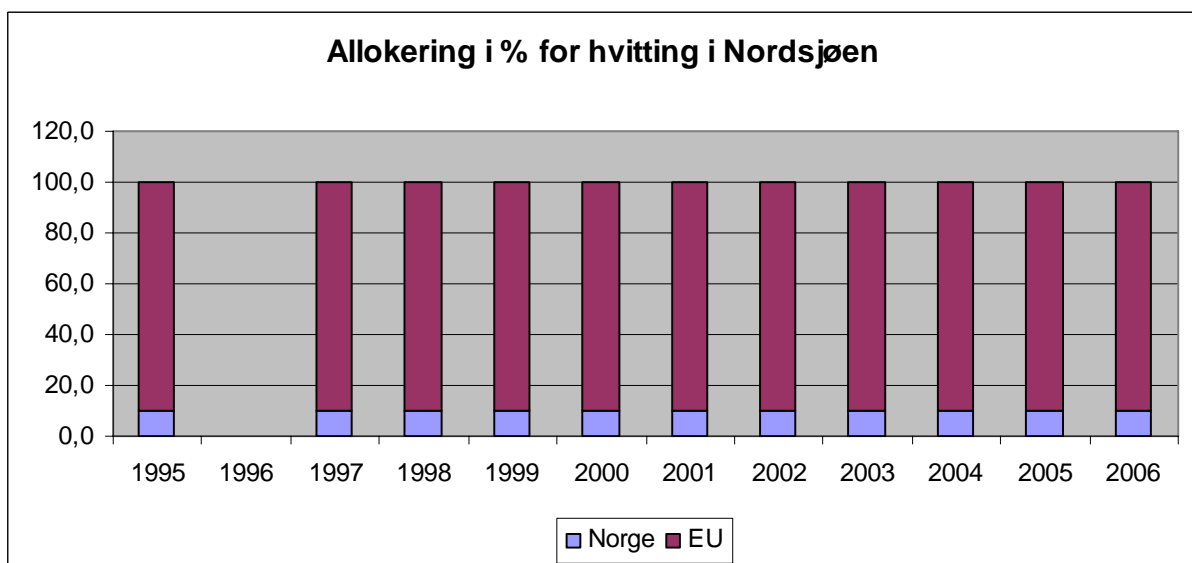
historikken gir ingen garanti for videreføring av kvotenivå dersom endringer i driftsstruktur og politikk tilsier annet.

3.6 Allokeringen av de viktigste fiskeressursene i Nordsjøen.

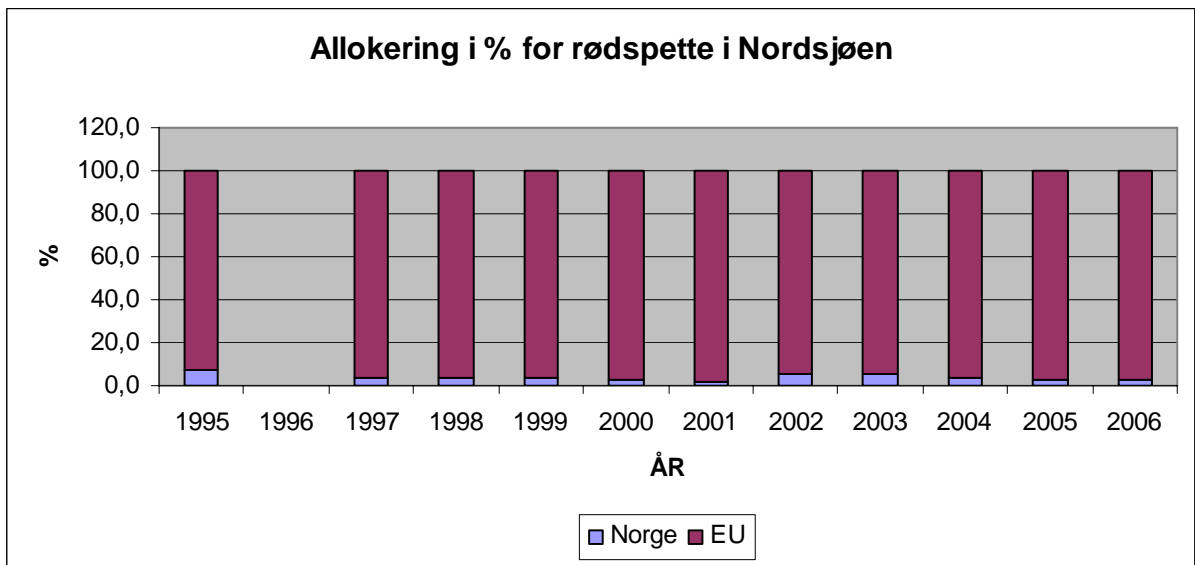
Norge deler flere fiskebestander med EU i Nordsjøen, faste allokeringer har blitt fastslått på historisk grunnlag for alle bestander unntatt makrell. Disse tallene har jeg regnet om til prosentandeler av den til en hver tid fastsatte TAC og presentert de i figurer under. Makrell er utelatt da det er uttalt at det ikke ser ut til å bli en snarlig løsning i å finne en fast allokering for denne arten.

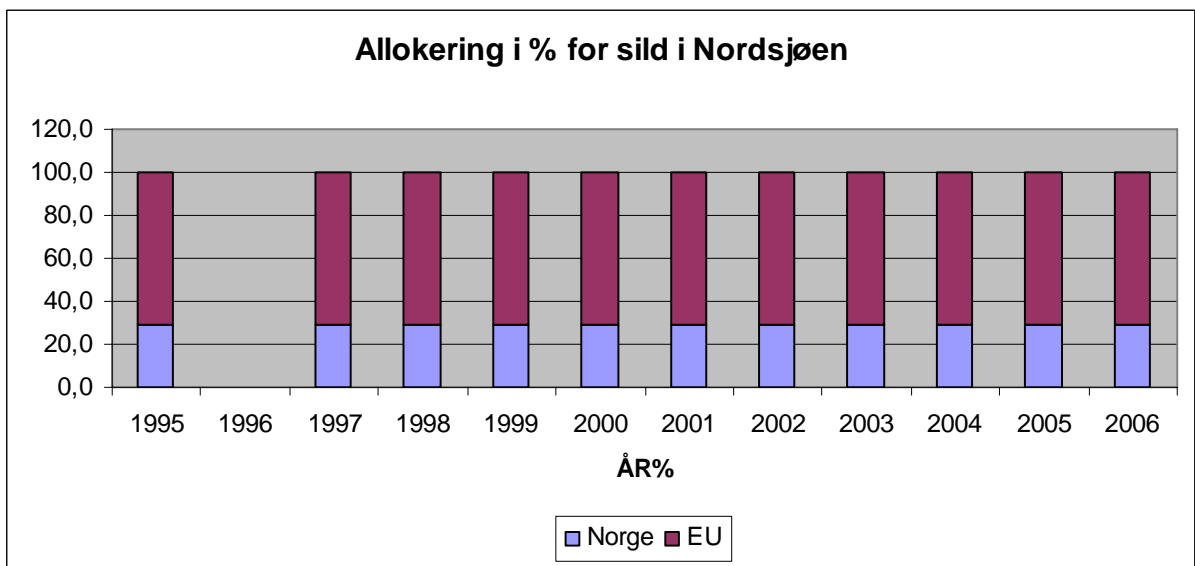
Figur 3.6.1 Allokering i % for sei i Nordsjøen

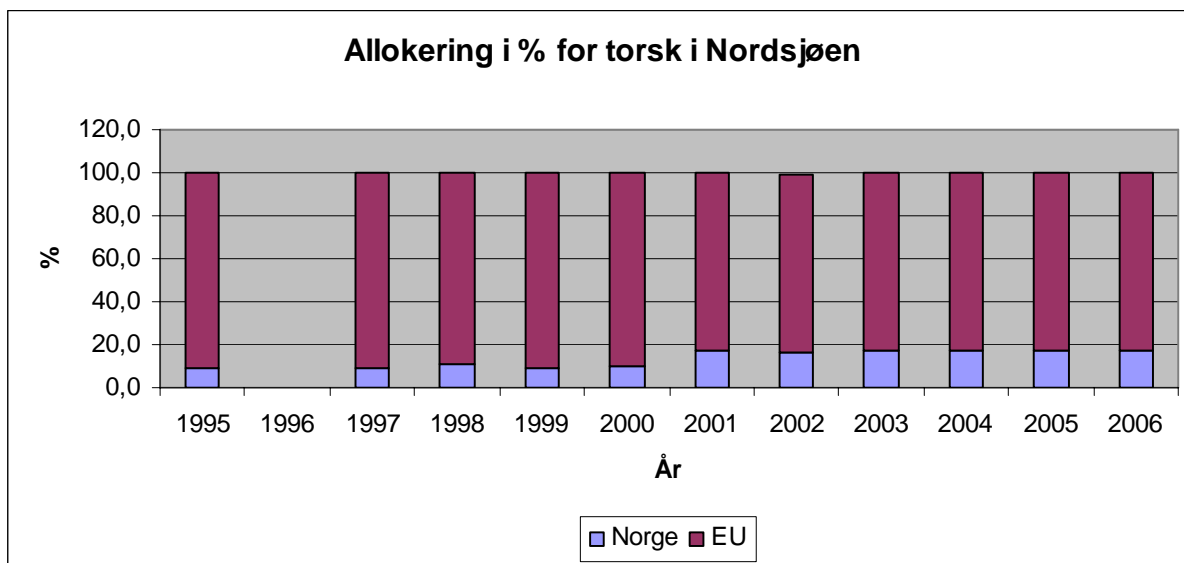
Figur 3.6.2 Allokering i % for hvitting i Nordsjøen

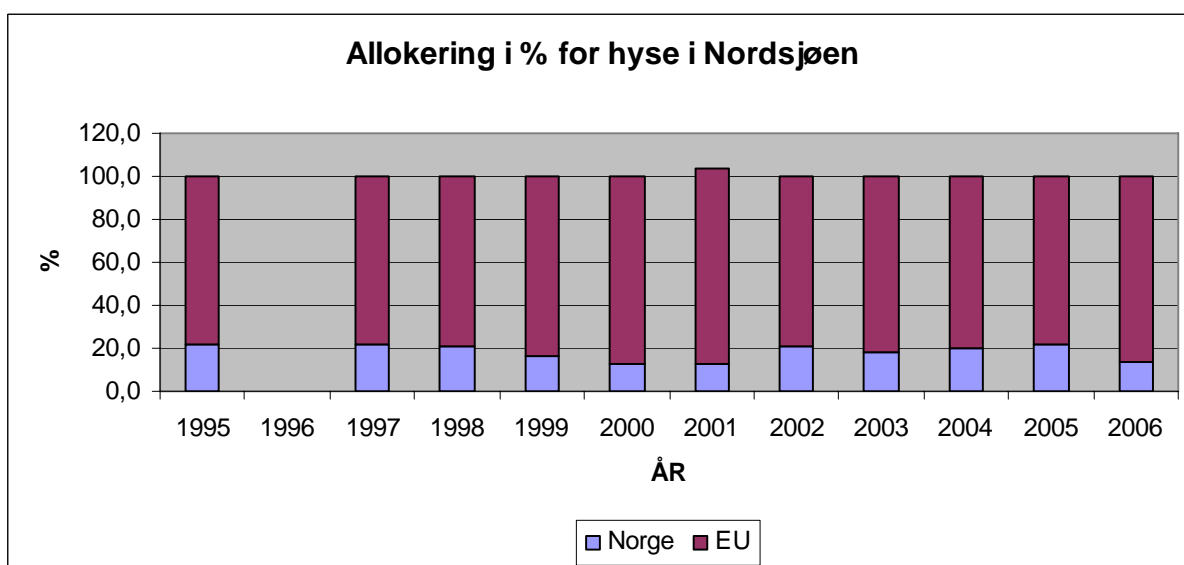
Figur 3.6.2 Allokering i % for rødspette i Nordsjøen

Figur 3.6.4 Allokering i % for sild i Nordsjøen

Figur 3.6.5 Allokering i % for torsk i Nordsjøen

Figur 3.6.6 Allokering i % for hyse i Nordsjøen

Som figurene over viser har allokeringen av de viktigste artene i Nordsjøen vært forholdsvis stabil. Det er små svingninger og noen av disse kan forklares ved at verdiene jeg har operert er hentet fra oversikter i de årlige Stortingsmeldingene etter overføringer av kvoter.¹¹³ Norge ser ut til å ligge på ca 20 % totalt av de viktigste artene i Nordsjøen. De øvrige 80% tilfaller EU.

¹¹³ Noen av verdiene i Stortingsmeldingene er åpenbart uriktige da summen av den norske kvoten og EU kvoten i enkelte tilfelle har oversteget TAC.

Del IV

KONKLUSJON

Lang tids bruk er et prinsipp som benyttes i ulike situasjoner og dermed har ulik betydning. Lang tids bruk kan benyttes som prinsipp i jurisdiksjonsvervelse, som eksempelvis Riga-gulfen.¹¹⁴ Her ville en jurisdiksjon føre til en overtagelse av militær og økonomisk suverenitet. Dette ville igjen føre til jurisdiksjon over fiskeressursene i gulfen som altså ville bli gjenstand for nye adgangs og allokeringsspørsmål. Et annet eksempel av lang tids bruk som prinsipp under jurisdiksjonsvervelse er utvidelse av en stats fiskerigrenser og opprettelse av økonomiske soner. Her vil altså hensynet til andre staters tidligere bruk av ressursene få en større betydning. Dette fordi det dreier seg om nettopp utvidelse og ikke overtakelse av jurisdiksjon. EU-systemet opererer også med prinsippet om lang tids bruk, da med tanke på den felles fiskeripolitikk og relativ stabilitet. Innen EU er det altså ikke den tidligere bruken som skal gi en fremtidig rett, men som mer virker som et mål for å opprettholde en viss forutsigbarhet i allokeringen inntil en ny felles fiskeripolitikk er vedtatt. Historisk i EU-sammenheng ser altså ut til å bety at noe er forbi, snarere enn at det historiske skaper en fremtidig sikkerhet. Lang tids bruk beskyttes gjennom folkeretten når det gjelder adgangen til marine ressurser. Gjennom folkeretten og dennes avtaler er stater forpliktet til medlemskap i organisasjoner, eller forpliktet til å opprette passende organisasjoner for å forvalte felles marine ressurser. I disse organisasjonene blir lang tids bruk mer som en inngangsbillett til forhandlinger å regne. Dette fordi folkeretten ikke legger andre føringer for allokeringer enn en forhandlingsplikt mellom de stater som gjennom folkeretten kan kreve adgang til ressursen basert på lang tids bruk, eller de stater som er berettiget til å ta del i høstingen av overskuddet.

Prinsippet om lang tids bruk kan deles opp i to faser. Den første fasen varte frem til 1970-årene. Den teknologiske utviklingen førte til at stater som hadde økonomiske fortrinn satset på teknologi. Fartøyer fikk stadig større rekkevidde og kunne dermed fiske i farvann som tidligere ikke hadde vært gjenstand for fiskeri. Disse statene opparbeidet seg et fiskemønster i form av geografisk tilstedeværelse og følgelig et årvisst ressursuttak. Med tiden kom nødvendigheten for utvidelse av kyststatens jurisdiksjonsområder. Dette førte til redusert areal

---

¹¹⁴ Reynolds, Anne E.: "Is Riga an historic bay?" Humber College of higher education.

i åpent hav og fase to. Den Islandske innføringen av såkalte ”preferential rights.” Man kan anta at dersom en stat gjennom prinsippet av lang tids bruk fikk adgang til å fiske innenfor en stats eksklusive økonomiske sone, også gjennom samme prinsipp var berettiget til et visst nivå av TAC for gjeldende område. Denne avhandlingen viser derimot at prinsippet om lang tids bruk i første omgang gir adgang til ressurser og i andre omgang gir en rett til å delta i forhandlinger om allokering av TAC. Den faktiske allokeringen ser ut til å baseres på tidligere uttak, men at enkelte stater

Definisjon av prinsippet om lang tids bruk:

Rettighet kommet ved lang tids bruk

Flaggstaters historiske rettigheter likestilles.

Ved felles beskatning av fiskebestander er flaggstatene forpliktet til å opprette passende organisasjoner, der allokeringen skjer ved forhandlinger. De stater som hevder prinsippet om lang tids bruk og som oppfyller kravene som ligger i prinsippet, har en rett til å delta i forhandlinger.

Kriterium om kontinuitet er delvis korrekt. Englands opphold fra fiske langs norskekysten på noen hundre år ødela for dennes påberopelse av historisk rettighet. Tysklands krav om historiske rettigheter i Islandsk farvann ble anerkjent, til tross for at kontinuiteten ble brutt ved opphold under 2. verdenskrig. Derfor blir kriteriet om kontinuitet et skjønsspørsmål, hva kan regnes for kontinuerlig, evt hvilke avbrudds grunner kan man akseptere? Altså er dette er krav med modifikasjoner.

Interesse kommet ved lang tids bruk som har skapt en essensiell avhengighet (preferential rights)

Utstrekningen av interessen skal utledes ved forhandlinger. Dermed mangler utfallet i stor grad en forutsigbarhet. Dette svekker verdien av interessen for den staten som påberoper seg interessen, men fungerer også som en sikkerhet for andre konkurrerende stater i det gjeldende området.

Denne avhengigheten skal enten knyttes til livsvilkårene til befolkningen og, eller til den fremtidige økonomiske utviklingen.

Interessen gir på ingen måte rett til å ekskludere andre flaggstater fra å fiske i sonen.

Interessen er ikke statisk, endringer i avhengighet kan endre rettigheten.

Interessen medfører rett til å innskrenke andre flaggstaters ressursuttak, men ikke i den utstrekning det medfører ulønnsomhet for den innskrenkede part. Interessen skal utføres innen rammen av "due regard" ovenfor andre eventuelle konkurrerende stater i området. I lys av "due regard" skal det fortrinnsberettigede ressursuttaket være fornuftig (reasonable) og begrenset (moderate). Disse to kriteriene understreker også forbudet mot ekskludering av andre konkurrerende stater.

Dersom flere stater deltar i fiske i et gitt område, har de ut i fra prinsippet om lang tids bruk like stor andel av TAC. Den faktiske allokeringen skjer gjennom forhandlinger, slik at selve fordelingen ikke er et direkte resultat av prinsippet om lang tids bruk. Noen kyststater har som vist over status som tilsier legitimitet ovenfor kravet om "preferential rights." Dette prinsippet er ment å sikre kyststaten en større andel av TAC enn stater som kun kan påberope seg prinsippet om lang tids bruk. De reelle utfallene ser altså ut til å være minimale og nærmest uten å ha den virkningen prinsippet er tiltenkt. Nemlig å sikre kyststaten ressurser for å opprettholde distriktene som er sterkt avhengige av fiskeri. Svakheten i prinsippene ligger i usikkerheten knyttet til forhandlingene og utfallene. Fiskeripolitikk kan ikke sees isolert, men heller som en del av den totale utenrikspolitikken. Derfor er det ikke utenkelig at stater med stor slagkraft kan benytte denne på andre politiske arenaer enn den fiskeripolitiske, for å få gjennomslag for sine krav under fiskeriforhandlinger. Den sterkeste rår .

Lang tids bruk som et prinsipp i EU-systemet, blir ved medlemskap redusert til en såkalt "historisk rettighet." Dette medfører altså en overgangsperiode med utfasing av tidligere fiskeriavtaler. Alle bilaterale avtaler skal enten avvikles eller overføres til EU sentralt. De historiske rettighetene i EU benyttes som et ledd i å opprettholde en relativ stabilitet. Med dette menes at allokeringen av marine ressurser holdes på et nogen lunde likt nivå som før medlemskap. Dette systemet sikrer fiskerisamfunns ressurstilgang. Varigheten av sikkerheten

er imidlertid usikker. Dersom EU endrer den felles fiskeripolitikk vil historiske rettigheter og relativ stabilitet kunne bli ofret. Dette gjelder særlig dersom EU innfører omsettelige kvoter. Dersom Norge skulle melde seg inn i EU, vil de norske kvotene bli tildelt aktører som før et medlemskap. Dette selvsagt kun i en overgangsperiode. Etter overgangsperioden vil kvotene være mer tilgjengelig for aktører fra alle EU-land. Dersom EU i tillegg innfører omsettelige kvoter er det nærliggende å anta at norsk fiskeri blir kjøpt opp og distriktene lagt ned. Høye kostnadsnivå i Norge vil undergrave for overlevelsen av de norske kystfiskerier og få en fatal utgang for distriktene.

Lang tids bruk ser altså ut til å være en falsk trygghet når det kommer til selve allokeringen og gir på ingen måte noen sikkerheter. For Norge sin del er det staten Norge som avgjør tyngden av prinsippet ut i fra hvilken linje Norge legger seg på. Den som eier teknologien har vist seg å ha fortrinn i adgangsspørsmål. Med et stadig økende fokus på den norske sokkel i Barentshavet og et sterkt økende miljøengasjement, vil enorme ressurser i Arktis trolig "eies" av den som våger å satse på ny teknologi.

Altså – den som eier teknologien – eier fremtiden?

Litteratur

- Blom, Kari og Knut Helle   Blom, Kari og Knut Helle: "Historie – hva, hvordan, hvorfor?" Fagbokforlaget 1997
- Boe, Erik og Helgesen, Jan E   Boe, Erik og Helgesen, Jan E "Oversikt over juridisk metode og statsrett" 2. utgave NKS-forlaget , Pensumtjeneste As 2004
- Bufold, Sannes og Aasebø   Bufold, Sannes og Aasebø: "Folkerettslig tekstsamling" 2. utgave Cappelen Akademisk forlag 2004
- Bøe, Jan Bjarne og Ekle, Halvor   Bøe, Jan Bjarne og Ekle, Halvor "Historisk metode og kildekritikk. Kildesamling, Aschehoug 1980
- Churchill, R.R and Lowe, A.V.   Churchill, R.R and Lowe, A.V. "The law of the sea" third edition 1999, Juris Publishing
- Dahl, Ottar   Dahl, Ottar " grunntrekk i historieforskningens metodelære" Universitetsforlaget 1997
- Falque, Max m.fl   Marine resources,- property rights, economics and environment. 2002 vol 14
- Fleischer, C.A.   Fleischer, C.A. "Studier i folkerett" Universitetsforlaget AS 1997
- Fleischer, C.A.   Fleischer, C.A. "Folkerett" 8. utgave Universitetsforlaget 2005
- Gilje, Nils og Grimen, Harald   Gilje, Nils og Grimen, Harald "Samfunnsvitenskapens forutsetninger" 6. opplag 1999, Universitetsforlaget.
- Hjelmeng, Erling   Hjelmeng, Erling "Privat håndhevelse av EØS-avtalens konkurranseregler" (kap 4) Fagbokforlaget 2003
- Holme og Solvang   Holme, Idar Magne og Solvang, Bernt
Krohn:"Metodevalg og metodebruk."Tano 1986,
- Kokkvold, Kristoffer   Kokkvold, KristofferFra Global til regional allmenningsjurisdiksjon – retten til deltagelse i multinasjonal regional fiskeriforvaltning. Universitetet i Tromsø, Norges fiskerihøgskole 2004
- Reynolds, Anne   Reynolds, Anne:"Is Riga an Historic bay?" Humberside College Of Higher Education.

Silset, Sølvi
Ørebech, Peter m fl

Silset, Sølvi: "En avtale som falt i fisk?" UiB 1997
Ørebech, Peter, Sigurdjonsson, Ketill and McDorman,
Ted L: "The 1995 United Nations Straddling and Highly
Migratory Fish Stocks Agreement: Management,
Enforcement and Dispute Settlement." THE
INTERNATIONAL JOURNAL OF MARINE AND
COASTAL LAW, Vol 13 nr 2, Kluwer Law
International 1998

Rettspraksis

Den internasjonale domstolen i Haag:

<http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=2>

Sak: Judgement of 18 XII 1951 (Fisheries Case)

Sak: Judgement of 2. II 1973, (FISHERIES JURISDICTION CASE) (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Iceland).

Sak: Judgement of 25 VII 1974, ICJ, (FISHERIES JURISDICTION CASE)

Sak: Judgement of 12 X 1984 ICJ (CANADA/ UNITED STATES OF AMERICA)

Sak: Judgement of 14 VI 1993 (DENMARK v. NORWAY).

Andre land

CFP reform 2002, IEEP London, Briefing nr 2, 29. mai 2002.

<http://www.ieep.eu/index.php>

Offentlige trykk

St meld nr 49 (1994-95) Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 1995 og fisket etter avtalene i 1993 og 1994

St.meld. nr. 11 (1997-1998) Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 1997 og fisket etter avtalene i 1995 og 1996

St.meld. nr. 47 (1997-1998) Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 1998 og fisket etter avtalene i 1996 og 1997

St.meld. nr. 49 Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 1999 og fisket etter avtalene i 1997 og 1998

St.meld. nr. 44 (1999-2000) Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 2000 og fisket etter avtalene i 1998 og 1999

St.meld. nr. 50 (2000-2001) Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 2001 og fisket etter avtalene i 1999 og 2000

St.meld. nr. 36 (2001-2002) om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 2002 og fisket etter avtalene i 2000 og 2001

St.meld. nr. 42 (2002-2003) Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 2003 og fisket etter avtalene i 2001 og 2002

St.meld.nr.45 (2003-2004) Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 2004 og fisket etter avtalene i 2002 og 2003

St.meld.nr 39 (2004-2005)Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 2005 og fisket etter avtalene i 2003 og 2004.

St.meld.nr.22 (2005-2006) Om dei fiskeriavtalene Noreg har inngått med andre land for 2006 og fisket etter avtalene i 2004 og 2005

Inst. O. nr. 80 (2004-2005) Innstilling til Odelstinget fra Justiskomiteen om lov og rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven).

Stortingsforhandlinger Debatter mv. i Odelstinget Nr. 7 12.-31. mai. Sesjonen 2004-2005

Ot.prp.nr.53 (2002-2003) Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Finnmarksloven).

NOU 2001:34 Samiske sedvaner og rettsoppfatninger – bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget.

St.prp.nr.3 (2003-2004) Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Den tsjekkiske republikks [...] deltagelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler.

St.prp. nr 74 (1998-99) Om samtykke til inngåelse av avtale av 15.mai 1999 mellom Norge, Island og den Russiske føderasjon om visse samarbeidsforhold på fiskeriområdet ("Smuthull-avtalen") og tilhørende protokoll

Medlemskapsavtalen, kapittel 3, avsnitt II artikkel 37 "forhandlinger om Finlands, Norges, Sveriges og Østerrikes tiltredelse til Den Europeiske Union." 12. april 1994

Stortingsmøte tirsdag 23. november finn nettadresse

Stortingsmøte tirsdag 23. november 2004

Kilder fra Det Kongelige Norske Utenriksdepartement

UD 44.36/37   bind 3

UD 44.36/37   bind 11

UD 44.36/37   bind 12

UD 44.36/37   bind 15

UD 44.36/37   bind 24

UD 44.36/37   bind 25

UD 44.36/6.84   bind 7

Internasjonale avtaler

Wienkonvensjonen om traktatretten – 23. mai 1969

United Nations Convention on the Law of the Sea – December 10, 1982

Convention on Future Multilateral Co-operation in North-East Atlantic Fisheries – November 18, 1980

Agreement for the Implementation of the Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 Relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks – August 4, 1995

Konvensjonen om det frie hav – 29. april 1952

Traktat mellom Norge, Amerikas Forente Stater, Danmark, Frankrike, Italia, Japan, Nederlandene, Storbritannia og Irland og de britiske oversjøiske besiddelser og Sverige angående Spitsbergen (Svalbardtraktaten) av 9. feb. 1920
Avtale om en midlertidig praktisk ordning for fisket i et tilstøtende område i Barentshavet (Gråseavtalen) av 11. januar 1978

Avtale mellom Norges regjering, Islands regjering og Den russiske føderasjons regjering om visse samarbeidsforhold på fiskeriområdet (Smutthullavtalen)

<http://www.lovdatab.no/traktater/index.html>

Illustrasjoner

Foto s 3 er tatt av forfatteren under studietur til Nussvær

Kart s 9 er gjengitt etter tillatelse fra IMR